

**УТВЪРЖДАВАМ,
МИНИСТЪР**

/ДЖЕВДЕТ ЧАКЪРОВ/

ДАТА: 26.05.2008 г.

РЪКОВОДСТВО

**ЗА ПОДГОТОВКА НА ПРОЕКТИ
В СЕКТОР „ВОДИ”
ПО ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА ОКОЛНА
СРЕДА 2007-2013**

СЪДЪРЖАНИЕ

1.	Въведение	5
1.1	Цел.....	5
1.2	Изходна информация	5
1.3	Структура на ръководството	6
2	Кохезионен фонд	8
2.1	Кохезионен фонд	8
2.2	Регламентация.....	11
2.3	Основни организации	12
2.4	Резюме за стъпките на подготовката на проекти и основни роли.....	14
3	Законодателни актове и документи относно политиките.....	17
3.1	Воден сектор	17
3.2	Законодателство на ЕК за Кохезионния фонд	19
4	Стъпки в подготовката на проект	21
4.1	Стъпка 1: Дефиниране на проекта.....	22
	Под-стъпка към 4.1: Кандидатстване за техническа помощ за проект (незадължителна) ..	24
4.1 - 0.1	Кандидатстване за техническа помощ и технически спецификации за техническа помощ	24
4.1 - 0.2	Оценка на ТП за проект	24
4.1 - 0.3	Одобряване на ТП по проект и вземане на решение.....	25
4.1 - 0.4	Процедура за възлагане на обществена поръчка от бенефициента за ТП... ..	25
4.2	Стъпка 2: Подготовка на проект – прединвестиционно проучване и заявление за кандидатстване	25
4.3	Стъпка 3: Оценка на проекта от МЗ	27
4.4	Стъпка 4: Одобрение на проекта и вземане на решение	27
4.5	Стъпка 5: Процедури за възлагане на обществени поръчки, провеждани от бенефициента	28
5.	Прединвестиционно проучване и предварителни проучвания по усмотрение на бенефициента.....	29
5.1	Генерален план (незадължителен).....	29
5.2	Предварително прединвестиционно проучване (незадължително)	30
5.3	Прединвестиционно проучване.....	31
5.3.1	Преглед на съществуващото положение.....	32
5.3.2	Необходимост от инвестицията.....	33
5.3.3	Цели на прединвестиционното проучване / анализ на алтернативите	34
5.3.4	Техническо описание	35
5.3.5	Финансов и икономически анализ	36
5.4	Приложение към прединвестиционно проучване: План за изпълнение и План за обществени поръчки	36
6	Изготвяне на анализ на разходите и ползите и на финансов план.....	37
6.1	Въведение	37
6.2	Защо правим АПР?	39
6.3	Финансов анализ на проекта	40
6.3.1	Уводни бележки.....	40
6.3.2	Методология на финансовия анализ	41
6.3.3	Резултати от финансовия анализ	43
6.3.4	Допълнителни източници на инвестиционни финанси.....	44
6.3.5	Финансов план.....	45
6.3.6	Финансова устойчивост.....	45
6.4	Икономическа оценка на проекта.....	46
6.4.1	Уводни бележки.....	46
6.4.2	Икономия на разходи за ресурси (избегнати разходи).....	48
6.4.3	Фискални корекции	48

6.4.4	Корекция за външните ползи.....	49
6.4.5	Корекции на пазарни в икономически цени	49
6.4.6	Изчисляване на икономическата рентабилност	50
6.5	Анализи на риска и чувствителността	51
7	Екологични и други свързани с тях въпроси.....	52
7.0	Изходна информация	52
7.1	Процедура за оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС).....	52
7.2	Комплексно разрешително	56
7.3	Екологична оценка (ЕО) или решение за преценка на необходимостта от ЕО на някои планове и програми.....	57
7.4	Оценка за съвместимост с целите за опазване на защитените зони, включени в мрежата НАТУРА 2000	58
7.5	Разрешителни по силата на Закона за водите.....	61
7.6	Процедура за издаване на разрешително за строеж	62

Приложения:

- А. Примерно съдържание на прединвестиционно проучване
- Б. Индикативен списък с населените места с над 10 000 е.ж.
- В. Индикативен списък с населени места от 2 000 до 10 000 е.ж.
- Г. Списък с общини, попадащи в градски агломерационни зони

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

ОО	Одитиращ орган
АРП	Анализ на разходите и приходите
КФ	Кохезионен фонд
ПСПВ	Пречиствателна станция за питейна вода
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕК	Европейска комисия
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ЕИБ	Европейска инвестиционна банка
ИННС	Икономическа нетна настояща стойност
ЕФРД	Европейски фонд за регионално развитие
ИВНВ	Икономическа вътрешна норма на възвръщаемост
ФЕСОС	Дирекция „Фондове на ЕС за околната среда“ (в МОСВ)
КБ	Краен бенефициент
ФИА	Финансово-икономически анализ
ФННС	Финансова нетна настояща стойност
ФВНВ	Финансова вътрешна норма на възвръщаемост
МФИ	Международни финансови институции
КР	Комплексно разрешително
JASPERS	Съвместна помощ в подкрепа на проекти в европейските региони
УО	Управляващ орган
КН	Комитет за наблюдение
НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България
ДНФ	Дирекция „Национален фонд“ (в Министерството на финансите)
НСРР	Национална стратегическа референтна рамка
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда, 2007, 2013»
Екв. ж..	еквивалент жители (органичен биоразграждащ се товар с БПК5 , 60 г. кислород на ден)
КИКП	Комитет за избор и координация на проекти по ОПОС
РБ	Република България
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
СЕО	Стратегическа екологична оценка
МСП	малки и средни предприятия
ТП	техническа помощ
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ЕБВР	Европейска банка за възстановяване и развитие
МЗ	Междинно звено
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗВ	Закон за водите
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗУТ	Закон за устройство на територията

1. Въведение

1.1 Цел

Целта на настоящото ръководство е да се изгради стандартен подход към подготовката на проекти за Кохезионния фонд (наричан по-долу „КФ“) **във водния сектор** включително и до нивото на изготвяне на качествени заявления за кандидатстване. Ръководството е предназначено за ползване главно от изготвящите проектни предложения бенефициенти – общини и регионални ВиК дружества. Втора цел на ръководството е да служи като пълен референтен източник за официалните и другите подкрепящи документи в тази област за другите участници в процеса на подготовка на проектни предложения.

Структурата на ръководството следва стъпките, които трябва да се предприемат на практика, като се започне от определянето на необходимостта от инвестицията и се стигне до подаването на формуляра за кандидатстване.

Предимствата на стандартизацията на процеса на подготовка на проекти са следните:

- Стандартните подходи допринасят съществено за постигането на последователно високо качество на проектите, като използват по най-добрия начин наличните средства и имат най-добри изгледи за успешно изпълнение.
- ЕС изисква заявленията за кандидатстване за помощ от Кохезионния фонд да имат определено съдържание и форма.
- Броят на проекти в България като цяло оправдава създаването на обща процедура, която да се повтаря на различни места.
- Сбитите времеви рамки изискват резултатите да се постигнат колкото може по-бързо, като се избягват забавяния, дължащи се на различия в тълкуването, нежелана конкуренция или липса на яснота.

Насоките за кандидатстване, които ще се публикуват заедно с обявата за откриване на процедура за подбор на проекти, съдържат съществена информация, от която да се ръководят кандидатите по време на изготвянето и предаването на проектно предложение по Оперативна програма „Околна среда, 2007-2013 г.“ (**ОПОС 2007-2013**) на Република България. Важно е кандидатите да разполагат с полезна документация за различните начини на изготвяне на предложения за проекти за различните процедури за подбор на проекти и различните администрации.

Ръководството поставя специално ударение върху финансово-икономическия анализ, тъй като финансовата оценка и анализът на ползите и разходите на проектите са особено важни за успешното им изпълнение и за получаването на финансова помощ от ЕС. Тази част на ръководството цели по същество да помогне на ключовите лица от практиката и на бенефициентите да разберат механизмите на финансовата и икономическата оценка, така че да могат да разглеждат и оценяват проектните предложения, с които се кандидатства за финансиране по ОПОС 2007-2013. Целта е също и да помогне на кандидатите в подготовката на предложенията за проекти така че да могат да отговорят на критериите, изложени във формуляра за кандидатстване по ОПОС 2007-2013 и да отговорят на изискванията на регламентите.

1.2 Изходна информация

Фондовете на ЕС ще бъдат един от основните източници на помощ за проектите във водния сектор през идващите години. В България се планира повечето от средствата за

съфинансиране на екологични проекти от КФ (в периода 2007-2013 г.) да бъдат насочени към водния сектор.

Проектите, които ще се финансират със средства от Кохезионния фонд следва да формират групи от проекти, свързани с видима стратегия и формиращи единно цяло. За успеха на тази приоритетна област от най-голямо значение е интегрираният подход и регионалният принцип.

До сега така групирани проекти бяха одобрени по инструмента ИСПА, в резултат на диалога между България и Европейската комисия (ЕК). Очаква се КФ да играе основна роля във финансирането на проекти във водния сектор.

Важна промяна, която се проявява при преминаването от финансиране от ИСПА към финансиране от КФ, е балансът между броя на подготвените проекти и наличните средства. Бенефициентите ще трябва да осигуряват достатъчно налични средства, за да покрият първоначалното заплащане на разходите по съответния проект, преди разходваните средства да му бъдат възстановени по ОП "Околна среда 2007-2013 г." Ясно е, че като цяло ще възникнат значителни трудности в намирането на такива средства. Затова все по-важно е публичните средства да се използват за разрешаване на най-значимите проблеми по най-ефективния по отношение на разходите начин.

Следва да бъде отчетено също така и че процесът на подготовка на проекти ще подлежи на постоянно усъвършенстване в България с набирането на все повече опит и изграждането на капацитета на институционалните структури в периода след присъединяването. Настоящото ръководство е само една стъпка в този процес на усъвършенстване и то ще бъде актуализирано в хода на времето.

1.3 Структура на ръководството

Ръководството е структурирано в следните раздели:

Раздел 2:	Кохезионен фонд
Раздел 3:	Правна рамка и документи относно политиките
Раздел 4:	Стъпки на подготовка на проекти
	<i>Стъпка 1:</i> Дефиниране на обхвата на проекта
	<i>Под-стъпка 1.1:</i> Кандидатстване за техническа помощ за проект (ТП), включително и Задание за техническа помощ (незадължително)
	<i>Под-стъпка 1.2:</i> ТП за проект - Оценка
	<i>Под-стъпка 1.3:</i> ТП за проект – Решение и одобрение
	<i>Под-стъпка 1.4:</i> Процедури за възлагане на обществени поръчки за ТП от бенефициента
	<i>Стъпка 2:</i> Изготвяне на инфраструктурния проект – Преинвестиционно проучване и заявление за съфинансиране, т.н.
	<i>Стъпка 3:</i> Оценка на проекта
	<i>Стъпка 4:</i> Решение за проекта и одобрение
	<i>Стъпка 5:</i> Процедури за възлагане на обществени поръчки от бенефициента
Раздел 5:	Преинвестиционно проучване и по избор – други предварителни проучвания
Раздел 6:	Изготвяне на анализ на разходите и ползите (АРП) и финансов план
Раздел 7:	Екологични и други свързани с тях въпроси
Раздел 8:	Формуляри за кандидатстване

Приложения

ЗАБЕЛЕЖКА:

Проектите, кандидатстващи за финансова помощ от ЕС, трябва да бъдат добре обмислени и да се базират на ясно формулирана стратегия, даваща реалистични и икономически изпълними цели и задачи. Проектът трябва да определи дългосрочните и краткосрочните приоритети, последователността на действията и графика за постигане на поставените цели, както и критериите за оценка на напредъка. Освен това, той трябва да представя визия за екологосъобразно развитие пред обществеността и да насърчава нейното участие.

2 Кохезионен фонд

2.1 Кохезионен фонд

Целта на Кохезионния фонд е да се засили икономическото и социално сближаване в Общността в името на устойчивото развитие.

Централизирана структура за програмиране

Структурата за програмиране изисква налагането на един централен модел, чрез който да се гарантира, че помощта от фондовете на ЕС ще съответства на стратегическите насоки на Общността за сближаване и ще идентифицира връзката между приоритетите на Общността от една страна, и националната програма за реформи, от друга страна. Продуктът на такова програмиране е **Националната стратегическа референтна рамка (НСРР)** за периода 2007-2013 г., тясно обвързана със Стратегическите насоки в хода на продължаващия диалог с Комисията.

Националната стратегическа референтна рамка съдържа следните елементи:

а) Анализ на несъответствията, слабостите и потенциала за развитие на икономиката на Република България, отчитащ тенденциите в европейската и световната икономика (SWOT анализ);

б) Стратегията, избрана на базата на този анализ, включваща тематичните и териториални приоритети. Българската Национална стратегическа референтна рамка (НСРР)¹ съдържа четири стратегически приоритета, три тематични и един териториален (плюс хоризонталната политика):

Приоритет 1: Подобряване на базисната инфраструктура

Приоритет 2: Повишаване на качеството на човешкия капитал с акцент върху заетостта

Приоритет 3: Насърчаване на предприемачеството, благоприятната бизнес среда и доброто управление

Приоритет 4: Подкрепа на балансираното териториално развитие.

в) Информация за координационния механизъм с оглед целесъобразно разпределение на помощта по Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Европейския фонд за рибарство, Европейската инвестиционна банка и други финансови инструменти и институции..

Оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.”

Приносът на Оперативна програма «Околна среда» (ОПОС 2007-2013) към НСРР е двойок: развитие на екологичната инфраструктура в подкрепа на приоритет 1 на НСРР: «Подобряване на базисната инфраструктура» и подобряване, съхраняване и възстановяване на природната среда и биоразнообразието, с което допринася за Приоритет 4 на НСРР: «Балансирано териториално развитие».

За да се осигури допълняемостта с други политики на ЕС и на базата на анализа на сектора, ОПОС се фокусира върху 4 приоритетни оси (групи от взаимосвързани операции, които имат конкретни измерими цели), финансирани от КФ и Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР):

Ос 1 – Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води, в съответствие с Директива 2000/60/ЕС (Рамкова директива за водите) и с целите на Директива на Съвета 91/271/ЕЕС за пречистване на

¹ Българската НСРР беше одобрена през юни 2007 г. от Европейската комисия (see: www.eufunds.bg/)

битовите отпадъчни води, насочена към опазване и подобряване на водите в страната. Според наличните финансови ресурси тази приоритетна ос ще финансира:

1. Основно: строителство, реконструкцията и модернизацията на пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ) за агломерации с **над 10,000 екв.е.**, и строителството, разширяването и реконструкцията на канализационни мрежи в такива агломерации (могат да бъдат подкрепени и интервенции, с доказана необходимост за подобряване на качеството и/или количеството на доставяната питейна вода; мрежи за водоснабдяване, нови съоръжения за съхраняване на вода, главни водопроводи, помпени станции, станции за пречистване на питейна вода, др.).

2. Втори приоритет: Строителство, реконструкция и модернизация на пречиствателни станции за отпадъчни води за агломерации с **2,000-10,000 екв.ж.**, и строителство, разширяването и реконструкцията на канализационни мрежи в такива агломерации (могат да бъдат подкрепени и интервенции, с доказана необходимост за подобряване на качеството и/или количеството на доставяната питейна вода; мрежи за водоснабдяване, нови съоръжения за съхраняване на вода, главни водопроводи, помпени станции, станции за пречистване на питейна вода, др.).

3. Трети приоритет Операции, съдържащи само части от следните компоненти: строителство, реконструкция и модернизация на пречиствателни станции за отпадъчни води, както и разширяване и реконструкция на канализационни мрежи в агломерации с 2,000-10,000 екв.ж и над 10,000 екв.ж, както и строителство, реконструкция и разширяване на водоснабдителни мрежи, нови резервоари за съхранение на вода, главни водопроводи, свързващи водоснабдителната мрежа с водоизточниците, така че да се гарантира доставянето на нужното количество и/или качество на водата, помпени станции, както и строителство, реконструкция и модернизация на станции за пречистване на питейни води в агломерации с 2,000-10,000 екв.ж. и над 10,000 екв.ж.

4. Четвърти приоритет: строителство, реконструкция и модернизация на пречиствателни станции за отпадъчни води, там където е необходимо, за селища с **екв.ж. под 2000, разположени в градски агломерационни зони** и изграждане на канализационни мрежи в същите селища. Тези интервенции могат да бъдат подкрепени, когато е доказана необходимостта от подобряване на качеството и/или количеството на доставяната питейна вода, със съответните компоненти (според конкретните нужди на същите селища) за строителство, реконструкция, разширяване на водоснабдителната мрежа, нови съоръжения за съхраняване на вода, главни водопроводи, свързващи водоснабдителната мрежа с водоизточниците, така че да се гарантира доставянето на нужното количество и/или качество на водата, помпени станции, както и строителство, реконструкция и модернизация на станции за пречистване на питейни води, както и на нужните рехабилитационни дейности, целящи свеждане до минимум на загубите при доставянето и съхраняването на водата. Освен това, може да се предостави и финансиране за операции, които съдържат само част/и/ от горните компоненти в същите селища.

5. Дейности, свързани с доставката на оборудване за установяване и измерване на течовете в канализационната мрежа, както и със снабдяването на оборудване за третиране на утайките от ПСОВ. Такива дейности ще бъдат подпомагани само в рамките на проекти за ново строителство и/или разширяване и модернизация на съществуващи канализационни системи, включително и на ПСОВ.

6. Изработване и актуализиране на планове за управление на речните басейни, които трябва да се подготвят в рамките на сегашната дейност на четирите басейнови дирекции. Специално ударение ще се поставя върху дейности за предотвратяване на щети от природни бедствия. Плановете за управление на речните басейни ще бъдат интегрирани с плановете за защита от природни бедствия (оперативна защита от негативни ефекти от наводнения). Интеграцията ще включва също и внедряването на съвременни информационни системи, позволяващи управление на водните планове в страната в реално време.

7. Изработване на инвестиционни проекти за последващо финансиране в рамките на Приоритет 1 от «ОПОС 2007–2013».

Ос 2 – Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъците: подобряване на управлението на отпадъците (превенция, оползотворяване – използване, повторно ползване, рециклиране – и окончателно третиране, включително и изгаряне) както и на състоянието на почвата и подземните води. Чрез този приоритет трябва да се постигне съответствие с изискванията на Директива 75/442/ЕЕС за отпадъците и Директива 1999/31/ЕС за депата за отпадъци.

Ос 3 – Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие: включваща избрани дейности за защита на природата и спиране на унищожението на биологичното разнообразие в България, в съответствие с Директиви 79/409/ЕЕС и 92/43/ЕЕС и в рамките на Националната Екологична Мрежа, състояща се от защитени области и зоните от НАТУРА 2000.

Ос 4 – Техническа помощ в рамките на ОПОС ще бъде предоставяне помощ за управление, изпълнение, наблюдение, контрол и оценка на програми, както и за мерки за публичност, популяризиране на програми и обмяна на опит в МОСВ.

Принос от фондовете на ЕС

В съответствие с Регламент 1083/2006 (Членове 52/55 “Принос от фондовете” и анекс III), ЕС не може да финансира всички разходи по проекти чрез Структурните фондове. Затова всички проекти ще бъдат финансирани от два или повече източника: 1) фондове на ЕС - СФ/ЕФРР и Кохезионния фонд за ОПОС; 2) Национални средства (от публичните органи чрез държавния или общинския бюджет). Могат да участват и МФИ (допълнителна финансова помощ може да бъде осигурена от ЕИБ, ЕБРР, др.) или частни лица. Този процес е известен като съфинансиране.

Таблица 2.1: Принос от фондовете на ЕС (ЕС + национално публично финансиране) по приоритетите на ОПОС 2007-2013

ОПОС	Максимален дял на финансиране от фондовете на ЕС	Минимален дял на финансиране		
		Национално публично съфинансиране	Финансиране от ЕИБ	Друго финансиране
Приоритетна ос 1 - КФ	80%	20%		
Приоритетна ос 2 - ЕФРР	85%	15%		

ОПОС	Максимален дял на финансиране от фондовете на ЕС	Минимален дял на финансиране		
		Национално публично съ-финансиране	Финансиране от ЕИБ	Друго финансиране
Приоритетна ос 3 - ЕФРР	85%	15%		
Приоритетна ос 4 - ЕФРР	85%	15%		

Например, за проект избран по Ос 1 на ОПОС, от Кохезионния фонд може да бъдат финансирани максимум 80% от общите допустими разходи, а останалите 20% - от държавния бюджет. Би могло обаче и да се финансират от КФ по-малък дял от разходите (50-60%), а финансирането от държавния или общинския бюджет, или от частни капитали да бъде по-голямо. Накрая, би могъл да се съ-финансира от ЕИБ (максимално 50% от общите инвестиционни разходи).

2.2 Регламентация

КФ беше изграден, за да се финансират отделни проекти с голямо въздействие. Следните регламенти и директиви се отнасят до КФ:

- **Регламент на Съвета № 1084/2006 от 11.07.2006** за учредяването на Кохезионния фонд и отменящ Регламент (ЕС) № 1164/94 от 16 май 1994.
- **Регламент(ЕС) № 1080/2006 от 5 юли 2006** (СТ/ЕФРР)
Ролята на Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) е да насърчава инвестициите и спомага за намаляване на регионалните дисбаланси в Съюза. Приоритетни за финансиране са изследванията, иновациите, екологичните въпроси и превенцията на риска, като се запазва и важната роля на инфраструктурата, особено в най-неразвитите региони.
- **Регламент 1083/2006** беше одобрен през юли 2006 г. (в сила от 2007 г.), и излага основните разпоредби за **Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд**. По-конкретно, заедно с общия регламент бяха одобрени и други регламенти, като регламент 1080/2006/ЕС за Европейския фонд за регионално развитие (**ЕФРР/СФ**) за производствени и инфраструктури инвестиции, развитие на вътрешния потенциал и техническа помощ (проучвания, свързани с изработване на стратегическите насоки на Общността за сближаването, помощта за подготовка и оценка на проекти, експертни доклади, статистика и изследвания, мерки за разпространяване на информация, др.).
- **Регламент (ЕС) № 1828/2006 от 08.12.2006**
Определящ правилата за изпълнение на Регламент на Съвета (ЕС) № 1083/2006 и регламент № 1080/2006. Съгласно Член 54, *Регламент (ЕС) № 1386/2002* от 29 юли 2002 г. определящ основните правила за изпълнение на Регламент на Съвета (ЕС) № 1164/94; *Регламент (ЕС) № 16/2003* от 6 януари 2003 г. определящ специални подробни правила за изпълнение на Регламент на Съвета (ЕС) № 1164/94 и *регламент (ЕС) № 621/2004* от 1 април 2004 г., определящ

правила за изпълнение на Регламент на Съвета (ЕС) № 1164/94 **са отменени** и отпратките към отменените регламенти да се считат като отпратки към Регламент № 1828/2006.

2.3 Основни организации

Бенефициенти

Бенефициентите (Член 2 на Регламент 1083/2006) са стопански субекти, организация или предприятие, публичен или частен, който отговаря за иницирането или за иницирането и изпълнението на проекти..

За **Ос 1 – подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води** – бенефициенти са:

- Общинските администрации;
- ВиК дружествата;
- Басейновите дирекции.

Основни задачи на бенефициентите:

Основните задачи на бенефициентите след постигането на съгласие по концепцията за проекта са изредени по-долу:

- **Дефиниране на обхвата на проекта** т.е. потенциалните бенефициенти определят обхвата на инвестиционното предложение, за което възнамеряват да кандидатстват за финансиране за техническа помощ за подготовка на инвестиционния проект, или решават да подготвят инвестиционния проект със собствени средства и да кандидатстват за финансирането му.
- **Изготвяне на проектно предложение** т.е. изготвят прединвестиционно проучване, формулярите за кандидатстване и останалите съпътстващи документи (напр. АРП, ОВОС, Комплексно разрешително); подават изготвеното проектно предложение за оценка и одобряване; след одобряването и решението на УО подписват договор за безвъзмездна финансова помощ за изпълнението на проекта.
- **Възлагане на обществени поръчки за дейности** т.е. подготвят документация за възлагане на обществени поръчки за строителство, доставки и услуги; подписват договори с изпълнителите/ доставчиците/ консултанта, избрани в резултат на процедурата за обществени поръчки.
- **Изпълнение на проекта и финансово управление** т.е. отговарят за ежедневното управление на операциите/проектите, одобрени за финансиране по ОПОС, включително и за всички административни, финансови, технически и физически аспекти.
- **Наблюдение и докладване** т.е. събират и обработват нужните данни за наблюдението и оценката на одобрените проекти.

Министерство на околната среда и водите (МОСВ)

МОСВ отговаря за околната среда и водите. В това си качество то е приело ОПОС 2007-13 (одобрена от ЕК) към НСПР, описана в раздел 2.1.

Управляващ орган (УО)

Управляващият орган, определен с Решение 965/2005 на МС, е Дирекция «Кохезионна политика за околна среда» на МОСВ. УО отговаря за цялостното изпълнение на програмата и той е делегирал някои задачи по изпълнението на дирекция «Фондове на ЕС за околна среда» (ФЕСОС) на МОСВ (виж по-долу за Междинното звено).

УО отговаря за управлението и изпълнението на Оперативната програма в съответствие с принципа на доброто финансово управление и по-специално той трябва да гарантира, че проектите са одобрени за финансиране въз основа на критериите на ОПОС, както и, че се спазват приложимите общностни и национални правила, да проверява дали съфинансираните продукти и услуги се доставят и дали разходите за операциите, декларирани от бенефициентите, са наистина направени и отговарят на общностните и националните правила.

Междинно звено (МЗ)

Междинно звено за ОПОС е Дирекция ФЕСОС на Министерството на околната среда и водите. Дирекцията е определена за междинно звено на ОПОС 2007-2013 в съответствие с Член 59 (2) На Регламент на Съвета 1083/2006 с Решение на МС 965/2005. В съответствие с двустранно споразумение между МОСВ и МРРБ от 23.01.2006 г. за ОПОС 2007-2013 г. е определено едно междинно звено, а именно Дирекция «Фондове на ЕС за околна среда».

Разпределението на задачите между УО и МЗ е определено със заповед на министъра на околната среда и водите *RD-811/29.10.2007*.

- Междинното звено подкрепя оперативното изпълнение на ОПОС.
- То има определени задачи, свързани с *подготовката, подбора и одобряването на дейностите* за финансиране: МЗ дава съвети и консултации на потенциалните бенефициенти; то отговаря за процеса на оценка на проектните предложения – включително оценката на административно съответствие, на допустимостта, техническата и финансовата оценка и прави оценка на капацитета на потенциалните бенефициенти.
- То има и определени задачи *свързани с провеждането на процедурите за обществени поръчки от бенефициентите* – да дава съвети, на наблюдава за спазване на националното законодателство.
- То има и определени задачи *свързани с изпълнението на ОПОС и финансовото управление* – МЗ осъществява преки плащания на бенефициентите; то проверява разходите на своето ниво на управление и контрол.
- То има и определени задачи *свързани с проверките и одита, наблюдението и докладването*.

Комитет за избор и координация на проекти (КИКП)²

Създаден е Комитет за избор и координация на проекти (КИКП) по ОПОС. Създаването му е организирано от УО. Основните задачи на този орган са:

---

² Комитетът за избор и координация на проекти по ОПОС е “Комитет за приоритизиране и координация на проекти” съгласно § 2 от Допълнителните разпоредби на Постановление на МС № 121/31.05.2007.

- Да разгледа проектните предложения, включени в списъка с проектите, предложени за финансиране от оценителната комисия като извърши (1) териториална и (2) секторна координация, като проверява дали всеки един проект и включените в него дейности не се финансират от оперативните програми, националните програми и/или другите финансови инструменти на Европейския съюз. Целта на тази проверка е да се гарантира, че едни и същи дейности не се финансират от повече от един източник.
- Ако се установи припокриване на финансирането на цял проект или отделни дейности от него, същият ще бъде изключван от списъка с проектите, предложени за финансиране от оперативната програма “ Околна среда 2007-2013 г.” Комитетът за избор и координация на проекти може само да изключва, като ясно обосновава причините за това, проекти от списъка, предложен от оценителната комисия и това да доведе до придвижване на други проекти напред в списъка. Комитетът няма право да размества проекти по свое усмотрение по ред, различен от указания, т.е. за проектите, за които не е установено припокриване на финансирането.

Въз основа на проведената координация, Комитетът за избор и координация на проекти изготвя:

1. списък на проектните предложения, предложени за финансиране, включително наименованието на проектите и кандидатите, получената от всеки проект оценка, общия бюджет и размера на безвъзмездната финансова помощ по всеки проект и
2. списък на проектните предложения, предложени за отхвърляне и основанието за отхвърлянето им.

Окончателното решение за одобряване на проекти за финансиране се основава на доклада на КИКП и доклада на Комисията за оценка на проектите и се взема от Ръководителя на УО.

Министерство на финансите

Ролята на Министерството на финансите е да наблюдава и проверява разходите по избраните проекти на стойност под 25 млн. евро. За проекти над 25 млн. евро отговаря ЕК. МФ е на национално ниво и затова е официално отговорно за всички контакти с Европейската комисия.

2.4 Резюме за стъпките на подготовката на проекти и основни роли

Приема се, че потенциалния бенефициент - дадена община или ВиК дружество ще са идентифицирали действията или поредицата от действия, ще са ги обединили в проект, който отговаря на целите и дейностите на ОПОС 2007-13 г.

Насоките за кандидатстване дава подробни указания за процеса на кандидатстване за финансиране по ОПОС 2007-13 г.

На долната таблица са обобщени ролите на трите най-важни институции в подготовката и изпълнението на проекти – потенциалните бенефициенти, МОСВ – УО и МЗ.

Таблица 2.4: Главните роли в процеса на подготовка на проекти

	1 Дефинира не на инфраструктурен проект	2 Проект за ТП (По желание)					3 Подготовка на инфраструктурен проект	4 Оценка на инфраструктурен проект	5 Одобряване на инфраструктурен проект	6 Процедури по възлагане на обществен и поръчки	7 Изпълнение на инфраструктурен проект
		2.1. Кандидатстване за проект за ТП	2.2. Оценка на проект за ТП	2.3. Одобряване на проект за ТП	2.4. Процедури по възлагане на обществени поръчки	2.5. Изпълнение					
Потенциален бенефициент	Главна институция	Главна институция	-	-	Главна институция	Главна институция	Главна институция	-	-	Главна институция	Главна институция
УО (МОСВ)	-	Изготвяне на Насоки за кандидатстване за проект за ТП и на формуляри за кандидатстване за ТП; Даване на разяснения по Насоките за кандидатстване за ТП	Регистрация на формулярите за кандидатстване за проект за ТП	Главна институция (Ръководител на УО)	-	-	Изготвяне на Насоки за кандидатстване и на формуляри за кандидатстване Даване на разяснения по Насоките за кандидатстване за ТП	Регистрация на формулярите за кандидатстване	Главна институция (Ръководител на УО)	-	--
МЗ (МОСВ)	консултации и Сътрудничество	-	Назначаване на Комисия за оценка (Ръководител на МЗ);	-	Участва в Комисията на бенефициента за подбор на изпълнител по ЗОП (ако е записано така	Проверка Наблюдение	Консултации, сътрудничество	Назначаване на Комисия за оценка (Ръководител на МЗ); Оценка на	-	Участва в Комисията на бенефициента за подбор на изпълнител по ЗОП (ако	Проверка Наблюдение

			Оценка на проектите за ТП и доклад (Комисията за оценка)		в договора за финансиране на проекта) Предварителна оценка на проведената процедура, протоколите на комисията и договорите с изпълнителя Сътрудничество			проектите и доклада (комисия за оценка)		е записано така в договора за финансиране на проекта) Предварителна оценка на проведената процедура, протоколите на комисията и договорите с изпълнителя Сътрудничество	
КИКП	-	-	Координация на проектите за ТП и доклад	-	-	-	-	Доклад	-	-	-

3 Законодателни актове и документи относно политиките

3.1 Воден сектор

Законодателство на ЕС

- 2000/60/ЕС Рамкова директива за водите
(Директива на Съвета и Парламента 2000/60/ЕС от 23 октомври 2000 г., установяваща рамката за действия в Общността в областта на политиката за водите)
- 91/271/ЕЕС Директива за пречиствателните станции за битови отпадъчни води
(Директива на Съвета 91/271/ЕЕС от 21 май 1991 г. относно пречистването на битовите отпадъчни води)
- 98/83/ЕС Директива за питейната вода
(Директива на Съвета 98/83/ЕС от 3 ноември, 1998 г. за качеството на водата за човешка консумация)
- 86/278/ЕЕС Директива за утайките от ПСОВ в селското стопанство
(Директива на Съвета 86/278/ЕЕС за защита на околната среда и по-специално на почвата при използването на утайки в селското стопанство)

Българско законодателство

ЗАКОНИ

- Закон за защита на околната среда
- Закон за водите
- Закон за регулиране на водоснабдителните и канализационни услуги
- Закон за структурата на черноморското крайбрежие
- Закон за защитените територии
- Закон за устройство на територията
- Закон за регионално развитие
- Закон за биологичното разнообразие

ПРАВИЛНИЦИ

- Устройствен правилник на Министерството на околната среда и водите
- Правилник за устройството и дейността на Висшия консултативен съвет по водите
- Правилник за устройството и дейността на регионалните инспекции по околната среда и водите
- Правилник за дейността, организацията на работа и състав на басейновите дирекции

НАРЕДБИ

- Наредба № 1 от 10 октомври 2007 г. за проучването, ползването и опазването на подземните води;
- Наредба № 2/16.10.2000 за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници;
- Наредба № 2/22.03.2005 за проектирането, изграждането и експлоатацията на водоснабдителни системи;
- Наредба № 3 от 16 октомври 2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди;
- Наредба № 4 от 20.10.2002 г. за качеството на водите за рибовъдство и за развъждането на черупкови организми;
- Наредба № 4 от 21 май, 2001 г. за обхвата и съдържанието на инвестиционните проекти
- Наредба № 5 от 23 април 2007 г. за мониторинг на водите
- Наредба № 6 от 9 ноември 2000 г. за емисионни норми за допустимото съдържание на опасни и вредни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти;
- Наредба № 7 от 14.11.2000 г. за условията и реда за заустване на производствени отпадъчни води в канализационните системи на населените места;
- Наредба № 7 за показателите и нормите за определяне качеството на течащата повърхностна вода;
- Наредба № 8 от 25 януари 2001 г. за качеството на крайбрежните морски води;
- Наредба № 9/16.03.2001 за качеството на водата предназначена за питейно-битови цели
- Наредба № 10/03.07.2001 за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води във водни обекти и определяне на индивидуални емисионни ограничения за точкови източници на замърсяване;
- Наредба № 11/25.02.2002 за качеството на водите за къпане
- Наредба № 12 от 18 юни 2002 г. за качествените изисквания за повърхностните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване;
- Наредба № 13 от 2 април 2007 г. за характеризирание на повърхностните води
- Наредба за дългосрочните нива, условията и процедурата за формиране на годишни нива на показателите за качество на водоснабдителните и канализационните услуги;
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми;
- Наредба за реда и начина на оползотворяване на утайките от пречистването на отпадъчните води чрез употребата им в земеделието;
- Наредба за условията и процедурата за осъществяване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони;
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда;
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми;
- Наредба за условията и реда за издаване на комплексни разрешителни.

БЪЛГАРСКИ ДОПЪЛНИТЕЛНИ ДОКУМЕНТИ

- Програма за изпълнението на Директива 91/271/ЕС за пречистването на битовите отпадъчни води, Министерство на околната среда и водите, 2003 г.
- Национална стратегия за развитие на инфраструктурата

3.2 Законодателство на ЕК за Кохезионния фонд

- **Регламент 1083/2006**, одобрен през юли. 2006 г. (в сила от 2007 г.), определящ общите разпоредби за **Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд**.
- **Регламент на Комисията (ЕС) № 1828/2006 от 8 декември 2006 г.** (Общ регламент) Определящ правилата за изпълнение на Регламент на Комисията (ЕС) № 1083/2006 от 11 юли 2006 г. (Общ регламент)
- **Регламент (ЕС) № 1080/2006 от 5 юли, 2006 г.** (ЕФРР)
Ролята на ЕФРР е да насърчава инвестициите и помага за намаляване на регионалните диспропорции в рамките на Съюза. Приоритетите за финансиране са изследвания, иновации, екологични въпроси и превенция на риска, като инфраструктурата запазва важната си роля, особено в най-неразвитите региони.
- **Регламент (ЕС) № 1084/2006 от 11 юли 2006 г.** (Кохезионен фонд)
Кохезионният фонд допринася за интервенции в областта на околната среда и транс-европейските мрежи, с акцент върху железопътните, морските, мултимодалните и устойчивите транспортни връзки, както и върху енергийната ефективност и възобновяемата енергия.
Той се прилага за държави-членки БНД по-нисък от 90% от средния за Общността.
- Решение на Съвета от 6 октомври, 2006 г. за стратегическите насоки на Общността за сближаване, 2006/702/ЕС
- Решение на Съвета № 2007/188/EU за изготвяне на списък от държави-членки, за които е допустимо финансирането от Кохезионния фонд за периода 2007-2013 г.
- Регламент на Съвета (ЕС, Евро атом) № 1605/2002 от 25 юни 2002 г. за Финансовия регламент, приложим към общия бюджет на Европейските общности.
- Регламент (ЕО, Евратом) № 1995/2006 на Съвета от 13 декември 2006 година за изменение на Регламент (ЕО, Евратом) № 1605/2002, относно Финансовия регламент, приложим за общия бюджет на Европейските общности, приложим от 1 януари 2007 г. във всички държави членки
- Регламент (ЕО, Евратом) № 2343/2002 на Комисията от 23 декември 2002 година относно определяне на подробни правила за прилагане на регламент (ЕО, Евратом) № 1605/2002, на Съвета относно Финансовия регламент, приложим за общия бюджет на Европейските общности
- Регламент (ЕО, Евратом) № 478/2007 на Комисията от 23 април 2007 година относно определяне на подробни правила за прилагане на регламент (ЕО, Евратом) № 1605/2002, на Съвета относно Финансовия регламент, приложим за общия бюджет на Европейските общности

4 Стъпки в подготовката на проект

4.0 Неформален подготвителен етап

Инвестиционните проекти трябва да отговарят на следните условия:

- да се отнасят за агломерации с над 2 000 е.ж. или за агломерации с под 2 000 е.ж.;
- да включват реализирането на една или няколко от дейностите, предвидени като допустими по приоритетна ос 1 на оперативната програма.
- да предвиждат изграждане на нова или реконструкция на съществуваща канализационна мрежа само при наличието на съществуваща ПСОВ или когато изграждането на ПСОВ е част от проекта; както и
- да предвиждат изграждане на ПСОВ само когато съществува канализационна мрежа или изграждането на такава е част от проекта.

Съгласно преходните периоди, договорени в присъединителния процес, Република България следва да изпълни изискванията на Директива 91/271/ЕИО относно пречистването на отпадъчни води от населените места за всички агломерации с над 10 000 е.ж. до 31.12.2010 г., и за агломерации от 2 000 до 10 000 е.ж. – до 31.12.2014 г. Списъците с агломерации приложени към настоящото ръководство са само индикативни, тъй като са изготвени през 2003 г. Вследствие на естествените процеси в населените места в страната част от тях, които не са били включени в приложените списъци с агломерации през 2003 г., към настоящия момент може да са достигнали над 2 000 е.ж. С оглед на това, за агломерации над 2 000 е.ж., които не са включени в тези приложения, потенциалният бенефициент трябва да докаже, че са над 2 000 е.ж, за да може да кандидатства за финансиране на проектите си по ОП “Околна среда 2007-2013 г.”.

Съгласно изискванията на Директивата, осигуряване на пречистване за отпадъчните води в агломерации с по-малко от 2 000 е.ж. не е задължително, когато липсва изградена централизирана канализационна мрежа. Въпреки това в рамките на ОПОС може да се кандидатства и за инвестиционни проекти и агломерации с по-малко от 2 000 е.ж., които се намират в градски агломерационни ареали.

Преди да започне процесът на подготовката на проект потенциалният бенефициент следва да направи начално проучване на инвестиционните потребности, което да бъде последвано от групиране на действията, за да се *оформи концепцията за проекта.*

Забележка: обикновено (като водеща практика) това се прави чрез изработването на Генерален План (виж Глава 5 за пояснения), но изготвянето му не е сред изискванията за кандидатстване в България.

Впоследствие се идентифицират нужните действия в даден регион/община (определената област на проекта) и те се групират по икономически най-съобразния начин.

По време на развитието на концепцията за проекта е важно да се предложат такива дейности (според ОПОС 2007-13 и Насоките за кандидатстване), които могат да се финансират от Кохезионния фонд (разглеждат се само допустими дейности).

Препоръчително е също да се изготвят карти, които да показват конкретно териториалния обхват на проекта. Тези карти ще се ползват за идентифициране на проекта, така че трябва да бъдат достатъчно детайлни, за да се отбележат границите на общините и операторите, площта на проекта, агломерацията и съответните водохващания и речни басейни. Всички идентифицирани дейности трябва да бъдат отбелязани на картата.

В случаите, когато потенциалният бенефициент ще участва с партньори за препоръчване е да има сключено **споразумение за партньорство**, в което достатъчно пълно и ясно да се уреждат отношенията между партньорите. То следва да определя подробно и точно правата и задълженията на страните, разпределението на функциите и задачите по подготовката на проектното предложение, планирането, управлението и изпълнението на дейностите по проекта, включително финансовите ангажименти на всяка една от страните. При подготовката и подписването на споразумението следва да се има предвид, че разплащанията в рамките на проекта се извършват от Договарящия орган само по сметката, посочена в договора за безвъзмездна финансова помощ.

Споразумението между кандидата и партньорите се представя при кандидатстване по процедурата за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.

Резултати

- Първо направете списък с всички дейности, които ще се включат в проекта (от дискусиите с операторите и общините, т.н.);
- Наименование на проекта;
- Географски обхват на възможния идентифициран проект;
- Споразумение за партньорство.

След този неформален етап, процесът на подготовка на проекта може да се раздели на основни стъпки, в които има и по една под-стъпка, по избор, тъй като тя се отнася до кандидатстване за техническа помощ, за да може да се изготви прединвестиционно проучване или необходимата документация за кандидатстване. В много случаи веднага след като напълно дефинират проекта бенефициентите преминават директно към Стъпка 2.

4.1 Стъпка 1: Дефиниране на проекта

Дефинирането на проекта включва всички стъпки, които са необходими, за да се стигне до добре определен проект, приемлив за всички засегнати общини и ВиК дружества и представен от избрания потенциален бенефициент.

4.1.1. Оценка на потребностите

Първият компонент е да се покаже **необходимостта или потребността от такъв проект**.

Оценката на потребностите трябва да съдържа като минимум следното:

- Прогноза за потребностите, направена на базата на настоящите потребности и прогнозите за демографското развитие и промишления растеж,
- Кориgirани потребности, според потенциални промени в поведението на потребителите на вода и в съответствие със сегашните или очаквани политики и законодателство.

Необходимостта от един проект възниква от съществуващите проблемите в дадена община или регион. Идентифицирането на проблемите от потенциалните бенефициенти поставя началото на дефинирането на проекта. Поради това е необходимо да се събере изходна и техническа информация преди изготвянето на проектното предложение.

Забележка: Обикновено (като водеща практика) това се прави чрез предварително прединвестиционно проучване (виж Глава 5 за обяснение), но такава не се изисква задължително за кандидатстване в България.

Много от изходната и техническа информация ще се преповтори и доразвие по-нататък в прединвестиционното проучване. Изходната информация може да включва:

- Данни за общините, ВиК дружествата, региона и други местни данни;
- Данни за ръста или намаляването на населението, които също трябва да бъдат анализирани;
- Заявление за капацитета на бенефициента да управлява и изпълни проекта;
- Начален финансов анализ на проекта и на социалната поносимост на предвижданите съоръжения и инсталации.

На базата на събраната информация, идентифицираните проблеми и причините за тях, трябва да се направи предварителен анализ, за да се определи *необходимостта от проекта, неговия обхват и цели*. Това не е задължителна част от проектното предложение, но то е от голямо предимство с оглед на по-доброто планиране на дейностите и обосновката на исканото финансиране. Последващото прединвестиционно проучване след това идентифицира и анализира алтернативните начини за постигане на тези цели.

В резултат на гореописаните дейности трябва да се изготви *Общо техническо описание на проекта* (1 или 2 страници).

4.1.2. Определяне на целите и задачите

Следващата стъпка след идентифицирането на проблемите и техните причини, е да се *формулират целите и задачите*. Целите отразяват желаното положение след разрешаване на идентифицираните проблеми и премахване на причините, които ги пораждат. Целите трябва да бъдат ясни и измерими, за да може да се оценява постигнатия напредък.

4.1.3. Описание на дефинираня на проект

Изходна точка за дефинирането на проект е резултатът от предишните две стъпки. Това е процес на анализ на събраната информация и по-прецизно определяне на начина за постигане на целите на проекта.

Всички новоидентифицирани или изменени след началната дискусия (или друга допълнителна информация) действия трябва да се проверят с оглед на това дали могат или не могат да се включат в проекта. При по-сложни случаи решението може да се вземе чак след като се посети мястото, на което е предложено да се предприеме действието. Във всички случаи фактите и аргументите, залегнали във взетите решения, трябва да бъдат протоколирани.

В резултат на този процес се доусъвършенства **списъкът на дейностите**, които могат да се включат в проекта. Ключов момент в дефинирането на проекта е да се намери желаещ, способен и опитен потенциален бенефициент за проекта.

Трябва да се постигне споразумение по принцип с потенциалния бенефициент за неговата готовност да функционира като изпълняващ орган на проекта и това споразумение трябва да бъде направено в писмен вид.

Частта за дефиниране на проекта, включително и събиране на необходимата документация, осигурява детайлна характеристика на проекта и информация за процеса на вземане на решения, водещ до одобряване на проектното намерение.

Целта на този раздел е да се изложат всички възможни алтернативи и след това да се идентифицира най-правилната алтернатива, която да се включи в плана за изпълнение и впоследствие да бъде пренесена в прединвестиционното проучване.

Резултати:

- Определен обхват на проекта, одобрен от всички участници;
- Определен потенциален бенефициент;
- Изходна информация, включително и първоначален финансов анализ на проекта.

**Под-стъпка към 4.1: Кандидатстване за техническа помощ за проект
(незадължителна)**

4.1 - 0.1 Кандидатстване за техническа помощ и технически спецификации за техническа помощ

По време на тази под-стъпка потенциалният бенефициент може да попълни и предаде формуляр за кандидатстване за техническа помощ за изготвяне на проект, както е споменато в следващата стъпка 2 (прединвестиционно проучване, АРП, ОВОС, КР и формуляр за кандидатстване) включително и пълните технически спецификации за ТП, както и другата документацията за провеждането на процедурата за възлагане на обществена поръчка. Виж Приложение Б "Формуляр за кандидатстване за техническа помощ".

Подробно описание

Смята се за възможен вариант бенефициентът да се нуждае от външна експертна помощ, за да изработи правилно техническите документи за кандидатстване, напр. прединвестиционно проучване за проекта, анализ на разходите и ползите, оценка на въздействието върху околната среда/строително разрешение (виж повече подробности по тези документи в Глави 5, 6 и 7).

От потенциалния бенефициент се изисква да попълни съответния формуляр за кандидатстване за ТП и да го представи на УО за одобрение за финансиране. Главен източник за попълване на документа ще бъде информацията, събрана по време на стъпка 1.

Към формуляра за кандидатстване за ТП трябва да се приложат и Техническите спецификации за услугата ТП. Те трябва да отговарят на разпоредбите на ЗОП.

4.1 - 0.2 Оценка на ТП за проект

УО регистрира подадения формуляр за кандидатстване за ТП. Ръководителят на МЗ определя Оценителна комисия. Тя прави оценката на базата на критерии за административно съответствие, за допустимост и техническа и финансова оценка и излиза с доклад за оценката. Докладът се предава на ръководителя на УО. Свиква се заседание

на КИКП за секторна и териториална координация и приоритизация на проектите и изготвяне на доклад за това.

4.1 - 0.3 Одобряване на ТП по проект и вземане на решение

Ръководителят на УО одобрява докладите на Комисията за оценка и на КИКП. На основание на двете одобрения Ръководителят взема решение, с което се определят проектите, които ще бъдат финансирани. Успешните кандидати се информират, че проектите им са одобрени за финансиране. МЗ изготвя проект на договор за безвъзмездна финансова помощ. Договорът се подписва от бенефициента и Министъра на околната среда и водите.

4.1 - 0.4 Процедура за възлагане на обществена поръчка от бенефициента за ТП

Бенефициентът трябва да проведе процедура за обществена поръчка в съответствие със Закона за обществените поръчки, чрез която да определи Консултант, който да изпълни определени дейности по проекта за ТП.

Подкрепящи документи

- Насоки за кандидатстване (съответстващо на обявлението за набиране на предложения за техническа помощ)
- Формуляр за кандидатстване за ТП
- Закон за обществените поръчки

Резултати:

- Формуляр за кандидатстване за ТП – попълнен и предаден на УО
- Технически спецификации за консултантски услуги, свързани със стъпка 2 (прединвестиционно проучване, АРП, ОВОС, КР) готови за процедурата по ЗОП и представени на УО

4.2 Стъпка 2: Подготовка на проект – прединвестиционно проучване и заявление за кандидатстване

Бенефициентът, преди да кандидатства за финансиране на инфраструктурен проект, следва да е извършил **Прединвестиционно проучване** в обем и съдържание съгласно *Наредба № 4 от 21 май 2001 г. за обхвата и съдържанието на инвестиционните проекти*. Също така, следва да е изготвил „Анализ на ползите и разходите” съгласно указаната в насоките за кандидатстване методология.

Бенефициентът, преди да кандидатства за финансиране на инфраструктурен проект, следва да е разработил **идеен, технически или работен проект** на инвестицията в обем и съдържание съгласно Наредба № 4 от 21 май 2001 г., като е препоръчително да има издадено **разрешение за строеж**, което ще се смята за предимство^{3, 4}.

³ За строителство на ПСОВ разрешителното за строеж може да се получи: 1/ на фазата на идейния проект и след това строителството може да бъде възложено от бенефициента като задание за инженеринг по силата на ЗОП. Или 2/ на фазата на работния проект и след това строителството може да бъде възложено от бенефициента като договор за строителни работи по смисъла на ЗОП.

Бенефициентът, преди да кандидатства за финансиране за инфраструктурен проект, следва да има влязло в сила **решение по ОВОС** за одобряване на инвестиционното предложение (или решение, че не е необходимо извършването на ОВОС), когато такова се изисква по реда на ЗООС; **решение**, че проектът не оказва значително негативно въздействие върху зоните и териториите, включени в рамките на мрежата **НАТУРА 2000**; съответните **разрешителни по Закона за водите и комплексно разрешително** (когато е приложимо).

Бенефициентът следва да притежава **безспорно право на собственост** или **ограничени вещни права** (право на строеж, право на преминаване и други) върху терена, върху който се предвижда строителството на съответния обект, предмет на инвестиционния проект, а също и предназначението на земята, където е предвидено да се осъществи строителството да отговаря на същността и характера на инвестиционния проект.

Всеки етап е разгледан подробно в Глави 5, 6 и 7.

Подробно описание

По време на този процес вече трябва да се пази документацията за всяко действие, ако е възможно – във формата, изисквана за формуляра за кандидатстване. Изходната база данни трябва редовно да се актуализира в хода на процеса на планиране.

Важно е също на този етап да започне и подробното финансово планиране. Стандартният подход към финансовия анализ на проектите от водния сектор, който в момента се изготвя от МОСВ, ще позволи бързо да се изчисли очаквания дял на помощта от Кохезионния фонд. Това, от своя страна, ще позволи на потенциалния бенефициент да идентифицира и други източници за нужното съфинансиране. Задължително условие за финансиране на инвестиционния проект е бенефициентът да гарантира, че е осигурил източник на финансиране за разходите по проекта, които не се покриват от оперативната програма, както и че е осигурил достатъчно налични финансови средства, за да прави разплащания във връзка с изпълнението на проекта, преди те да му бъдат възстановени.

Етапът на подготовка на проект завършва когато всички документи (включително разрешителни, експертни доклади и анализи) са готови и са в ръцете на потенциалния бенефициент. Някои от тези документи (напр. финансовия план, инвестиционното намерение) трябва вече да са били съгласувани със съответните органи.

Очакваната времева рамка за тази стъпка е между 12 и 14 месеца.

Подкрепящи документи

- Насоки за кандидатстване (съответстващи на обявлението за набиране на предложения);
- Насоки за АРП във водния сектор и сектор отпадъци

---

⁴ Колкото до изграждането на водоснабдителни и канализационни мрежи, разрешителното за строеж може да бъде получено на фазата на работния проект и след това бенефициентът да възложи договор за строителните работи по силата на ЗОП.

Резултати

- Пълна проектна документация
- План за обществените поръчки
- Пред-инвестиционни проучвания (виж Глава 5), АРП (виж Глава 6) и ОВОС и комплексно разрешително (виж Глава 7)
- Друга изисквана документация, т.н.
- Попълнен формуляр за кандидатстване, нужен за съфинансирането

4.3 Стъпка 3: Оценка на проекта от МЗ

Процесът на оценка и конкретните критерии, които ще се използват, зависят от различните обявления за набиране на проектни предложения в съответствие с целите на ОПОС 2007-13. "Насоките за кандидатстване", свързани с всяко обявление за набиране на проектни предложения, ще дават подробно описание на процеса на оценка и критериите, които ще се използват.

Накратко, оценката обхваща следното:

УО регистрира представения формуляр за кандидатстване. УО регистрира представения формуляр за кандидатстване. Ръководителят на МЗ назначава оценителна комисия. Комисията прави оценката на базата критерии за административно съответствие, за допустимост и техническа и финансова оценка и излиза с доклад за оценката. Докладът се предава на ръководителя на УО. Свиква се заседание на КИКП за секторна и териториална координация на проектите и изготвя доклад за това.

Подкрепящи документи

- Насоки за кандидатстване (съответстващи на обявлението за набиране на предложения);
- Насоки за АРП.

Резултати

- Доклад за оценката от МЗ;
- Доклад от КИКП;

4.4 Стъпка 4: Одобрение на проекта и вземане на решение

Одобрението и вземането на решение по заявлението обхваща стъпките, нужни за одобрение на заявленията за съ-финансиране и в случаите с проекти на стойност равна или по-голяма от 25 млн. евро – за окончателно одобрение от Европейската комисия.

Накратко, тя обхваща следното:

Ръководителят на УО одобрява докладите на Комисията за оценка и на КИКП. На базата на това той издава:

1) решение, с което определя проектите, които ще се финансират (когато всеки е на стойност по-малка от 25 млн. евро) или

2) решение, че проектът е одобрен за изпращане в Европейската комисия за одобрение (когато проектът е над 25 млн. евро).

Информират се успешните кандидати, че проектите им са одобрени за финансиране. МЗ изготвя проектодоговор за финансова помощ. Договорът се подписва между бенефициента и министъра на околната среда и водите.

Резултати

- Решение от Ръководителя на УО за определяне на проекта за финансиране или
- Решение от Ръководителя на УО, че проектът е одобрен за изпращане в Европейската комисия за одобрение
- Подписан договор с бенефициента за безвъзмездна финансова помощ

4.5 Стъпка 5: Процедури за възлагане на обществени поръчки, провеждани от бенефициента

Бенефициентът подготвя, провежда и приключва процедурите за възлагане на обществени поръчки в съответствие със Закон за обществените поръчки и други подзаконовни актове по прилагането му, чрез които възлага изпълнението на проектните дейности на трети страни.

Възможно е в договора за безвъзмездна финансова помощ да е записано, че МЗ може да участва в тръжните процедури като член на Комисиите по оценка.

МЗ прави предварителна оценка на документацията за възлагане на обществени поръчки, на протокола на оценителната комисия и на договорите, сключвани с изпълнителите.

Подкрепящи документи

- Закон за обществените поръчки и подзаконовни нормативни актове

Резултати

- Пълен комплект на документацията за провеждането на процедурата за възлагане на обществени поръчки (за договори за строителство, доставки, услуги) включително и необходимите анекси и чертежи
- Сключен договор с изпълнител за дейностите по проекта, финансиран от ОПОС

5. Преинвестиционно проучване и предварителни проучвания по усмотрение на бенефициента

За да бъде подготвено едно пълно преинвестиционно проучване, **най-добрата практика** е да се започне с Генерален план, последван от предварително преинвестиционно проучване. В следващите параграфи се дава кратко въведение към съдържанието на Генералния план и съдържанието на предварителното преинвестиционно проучване. Тези предварителни проучвания **не са задължителни** в България, но все пак силно препоръчително е да се направят като добра практика при големи инвестиционни проекти.

5.1 Генерален план (незадължителен)

Генералният план е базиран върху събитията, изработван на високо ниво **стратегически** план, който идентифицира работата, която трябва да се свърши, за да се осъществят ключовите дейности и събития по програмата за предстоящите 20 или 30 години.

Използването на Генерален план винаги е свързано с мащабни начинания на ВиК компаниите. Генералният план има регионален обхват и показва как трябва да се решават проблемите на водоснабдяването и пречистването на отпадъчните води на целия регион.

Основната цел на Генералния план е да представи рамката за потенциално бъдещо развитие на водоснабдяването и канализацията по един финансово изпълним начин, отчитащ нуждите от водопотребление, като в същото време разглежда и екологическите и социално-икономически въпроси в общината или общността.

Генералният план дава 20 или 30-годишната визия за бъдещото развитие на водоснабдяването и канализацията.

Той се актуализира регулярно, най-много на пет или седем години или тогава когато има значителни промени в дейността, за да гарантира, че развитието на водоснабдяването и третирането на отпадъчните води ще отговорят адекватно на промените във водния сектор. Актуализацията на Генералния план се прави, за да се осъвременят напр. прогнозите за водопотреблението, за ръста или спада на броя на населението, за промишленото развитие, т.н. Тя отразява и препоръките за инфраструктурата на базата на последните тенденции във водоснабдяването и пречистването на отпадъчните води, условията на околната среда, новите закони и правилници и други фактори.

Генералният план е "план", което означава, че проектите ще се изпълняват само, ако има реална нужда от тях. Проектите, включени в плана зависят и от по-нататъшни екологически проучвания и анализи на икономическата/финансова изпълнимост.

Генералният план води до 20 или 30-годишен план за развитие. Процесът на планиране и основните констатации се описват, заедно със следващите стъпки, които ще са необходими за общините и ВиК дружествата, за да изпълнят плана.

Процес на изготвяне на Генералния план

Изработването на Генерален план започва с установяване на възможностите и ограниченията във водния сектор като негови силни и слаби страни. В резултат на това се

определя обхватът и целите на Генералния план, включително и процесът на участие на обществеността.

Процесът на изработване на Генералния план следва обикновените стъпки на всеки процес на планиране (събиране на данни, прогнозиране на потребностите, определяне на нуждата от съоръжения, анализ на концепциите за развитие, изработване на чертежи и графици). За Генералния план от съществено значение са средно и дългосрочните прогнози.

Генералният план предлага **краткосрочни** препоръки, които са необходими в непосредственото бъдеще (следващите 12 до 24 месеца). Тези краткосрочни препоръки – напр., за инфраструктурата на проекта или подобряване на институционалната рамка – са описани в Генералния план или в отделно предварително прединвестиционно проучване и се разработват по-нататък в самото прединвестиционно проучване.

Каква е разликата между прединвестиционно проучване и генерален план?

Прединвестиционното проучване разглежда един конкретен проект, докато Генералният план има регионален обхват и излага как проблемите за водоснабдяването и канализацията като цяло в региона трябва да се решават в краткосрочен или дългосрочен план.

5.2 Предварително прединвестиционно проучване (незадължително)

Преди да предприемете цялостно предпроектно проучване, може да решите да направите предварителен анализ. Ако в такъв ранен етап установите, че предложената концепция за проекта не е изпълнима, това ще ви спести време и пари.

Но, от друга страна, ако констатациите водят до необходимостта да продължите с цялостно прединвестиционно проучване, анализът на някои основни въпроси, които вече ще сте направили, може да се използва за изготвянето на заданието за договор за прединвестиционно проучване.

В началото, при предварителното прединвестиционно проучване, може да се разгледат 10 до 20 концепции за проекта, които напълно или отчасти отговарят на краткосрочните потребности, упоменати в Генералния план. Точността на тези начални проучвания обикновено е около +/- 35 до 40 процента; но те ще покажат видимо разликата между всичките концепции за проекта. В етапите преди прединвестиционното проучване тези концепции могат да бъдат сведени до ограничен брой алтернативи. По-малкият кръг от алтернативи ще бъде разгледан в прединвестиционното проучване.

Съдържание на предварителното прединвестиционно проучване

Предварителното прединвестиционно проучване може да включва, наред с други неща:

- Предварително обобщаване на данните, по-точно:
  - Обща география на района (карти 1:50,000).
  - Климат (температура, ветрове, валежи, изпарения).
  - Общо социално-икономическо положение на населението.
    - Предварителни разчети на количеството и качеството на оттоците и прогнози.

- Съществуваща канализационна мрежа и пречиствателни съоръжения.
- Наличие на земя за строителство на пречиствателна станция и цена на земята.
- Наличие на електрическо захранване и цена на електроенергията.
- Предложение за потенциалните граници на проекта (физически граници и проектен времеви хоризонт).
- Идентифициране на потенциални алтернативи за заустване на третираните оттоци.
- Предлагане на технологии за третиране на отпадъчните води, които могат да се използват.
- Предварителен разчет на разходите за проекта.
- Установяване на липсващата информация, която ще е нужна за прединвестиционното проучване.
- Идентифициране на потенциални финансови източници за проекта.
- **Изготвяне на задание за възлагане на прединвестиционно проучване (ако заключението на предварителното прединвестиционно проучване е, че проектът е изпълним).**

Кой трябва да извърши предварителното прединвестиционно проучване?

В някои случаи организацията/институцията, която се нуждае от проучването, има технически капацитет да извърши сама предварителното прединвестиционно проучване. Ако се наема външен консултант, той трябва да е независим консултант, т.е. да не е доставчик на оборудване или продукти за водоснабдяване, третиране на отпадъчните води и депониране/повторна употреба или да няма интерес от реализацията на проекта.

Каква е разликата между предварителното и същинското прединвестиционно проучване?

Предварителното прединвестиционно проучване разглежда потребностите или проблемите за конкретен проект при редица различни варианти на концептуални решения. В резултат на него се стига до стеснен кръг от алтернативи и по-нататък до решение «да продължи или не» работата по проекта. Прединвестиционното проучване прави анализ на възможните алтернативи за решаване на проблема или задоволяване на нуждите и дава препоръка за най-добрия вариант, като очертава подробно контурите и финансовата приложимост на конкретен проект.

5.3 Прединвестиционно проучване

Прединвестиционното проучване е детайлно проучване целящо да се определи приложимостта на даден проект. То представлява анализ на възможните алтернативни решения на даден проблем и препоръка за най-доброто от тях. Прединвестиционното проучване е **задължителен** документ за кандидатстване за Кохезионния фонд.

Прединвестиционното проучване трябва да изследва като минимум три основни области:

- Правните въпроси
- Техническите изисквания
- Финансов преглед

Прединвестиционното проучване се състои от следните главни компоненти (виж **Приложение А** за подробно прединвестиционно проучване, Съдържание):

1. Преглед на съществуващото положение и правни изисквания.
2. Необходимост от инвестицията (анализ на търсенето, потребностите)
3. Цели на прединвестиционното проучване / анализ на алтернативите
4. Техническо описание
5. Финансово-икономически анализи
6. Анекс – План за изпълнение и План за обществените поръчки

Прединвестиционните проучвания трябва да включват цялата необходима информация и да дават здрава основа за преценка за екологическите и социалните ползи, техническото качество и въздействията върху околната среда.

Обхватът на прединвестиционните проучвания трябва да вземе предвид *Наредба № 4 от 21 май, 2001 г. за обхвата и съдържанието на инвестиционните проекти*. Наредбата съдържа изискванията за обхвата и съдържанието на инвестиционните проекти, както и за предварителните (пред-инвестиционни) проучвания, свързани с тях и заданията за бъдещо проектиране на проекти. Наредбата се прилага за всички обекти, в които за даден инвестиционен проект е нужно разрешение за строеж.

Забележка: Информацията, дадена по-долу, цели да помогне на бенефициентите да разберат какво е съдържанието на тези документи. Тя не е насочена към специалистите, които ще изготвят тези документи, но и те могат да ползват дадената информация.

Препоръчително е следната информация да впишете като Приложение към заданието за техническа помощ за изготвяне на прединвестиционно проучване.

По-долу са описани минималните изисквания по отношение на компонентите.

5.3.1 Преглед на съществуващото положение

Целта на прегледа е да се събере и анализира информация по екологичните проблеми и техните причини, както и наличните екологични системи и тяхната ефективност. Трябва да бъде събран и анализиран следният кръг от данни:

- **Характеристика на територията (община, агломерация):**
  - Местоположение на проекта; земеползване и природни ресурси;
  - Демографска и социално-икономическа характеристика;
  - Икономически дейности (промишленост, земеделие, транспорт, т.н.);
  - Чувствителност на компонентите на околната среда.
- **Характер и обхват на проблемите с околната среда:**
  - Източници на замърсяване;
  - Концентрация на източници на замърсяване ("горещи места");
  - Въздействие от замърсяването върху околната среда и нейните отделни компоненти (въздух, вода, почва);
  - Въздействие от замърсяването върху човешкото здраве;

- Системи за защита на околната среда (технически, институционални, икономически аспекти) и тяхната ефективност;
- Информационни източници и тяхната надеждност.
- **Правни проблеми:**
  - Изисквания и цели на европейските законодателни актове;
  - Изисквания на националното законодателство;
  - Изисквания и цели в национални планове и програми за опазване на околната среда;
  - Местна нормативна уредба и нейната адекватност по отношение на съществуващото положение;
  - Наблюдение и прилагане на съществуващата нормативна уредба;
  - Настоящи и предложени цели и задачи за качество на околната среда.
- **Публична информация и участие на обществеността:**
  - Източници и обхват на публичната информация;
  - Обществени нагласи по отношение на защитата на околната среда и екологичните проблеми;
- **Финансови и икономически аспекти:**
  - Икономическа ефективност на системите за опазване на околната среда (пречистване на питейната и отпадъчната вода, управление на утайките, т.н.);
  - Конкуренция между доставчиците на публични услуги;
  - Социална поносимост и желание да се плаща за изпълнението на екологични мерки;
  - Източници на финансиране (потребителски такси, заеми, субсидии от държавния бюджет, общински бюджети, чуждестранни донори).

5.3.2 Необходимост от инвестицията

Анализ на търсенето

Анализът на търсенето може да бъде направен преди започване на подготовката на проектното предложение чрез анализ на изходната информация, но той трябва да се актуализира и прецизира на този етап на проекта. Изчисляването на търсенето за даден проект е от жизнено значение, тъй като това ще е базата за определяне на потребностите на целевите групи и, при проектите, генериращи приходи – базата за определяне на приходите. Важен елемент тук е да се направи разграничение между настоящото и потенциалното търсене и в прогнозите трябва да се предвиди увеличаващо се търсене при реализиран проект и без проект. Особено внимание да се отдели на това залегалите в прогнозата предположения да са реалистични и устойчиви и да се базират както на миналите тенденции, така и на предвижданията за бъдещи промени в ключови променливи. Правителствените прогнози за БВП, ръста на населението, т.н. трябва да бъдат база за тези прогнози.

Предложеният проект трябва да се базира на здрави прогнози за бъдещото търсене на услугите, които ще се предоставят след изпълнението на проекта. Прогнозите за потреблението на вода и за отпадъчните води трябва да отчитат демографския ръст и миграционните потоци. За потреблението на индустриална вода и за промишлените отпадъчни води, ключов параметър е индустриалният растеж в съответните икономически сектори.

Стъпките на оценката на търсенето са следните:

- Прогноза на търсенето, на базата на настоящото положение и прогнозите за демографския и промишления растеж,

- Коригираното търсене, според потенциалните промени в поведението на потребителите на вода и според настоящите и очаквани политики и законодателство.

Свързан с настоящото положение, както е описано в параграф 5.3.1. по-горе, задълбоченият анализ на бъдещото търсене показва разликата между съществуващото положение и бъдещото търсене. Това ще покаже и нуждата – или нуждите – от инвестиционните компоненти.

Анализът на търсенето води до ясно формулирани **общи цели** на проекта и трябва също да покаже **приоритетите в прединвестиционното проучване**.

Общите цели трябва да бъдат в количествено измерение напр. обслужвано население, качествени подобрения, намаляване на замърсяването, т.н.) и конкретните цели, които да бъдат постигнати от проекта трябва също ясно да са идентифицирани.

5.3.3 Цели на прединвестиционното проучване / анализ на алтернативите

Определените цели може да бъдат постигнати по различни начини, които трябва да бъдат идентифицирани, оценени и сравнени. Оценката и сравнението трябва да включват екологичните, технически, организационни и икономически аспекти на всяка алтернатива. Въз основа на резултата от анализа се избира най-изпълнимата алтернатива (или комбинация от алтернативи), която в най-голяма степен намалява вредното въздействие върху околната среда и позволява да се постигнат планираните цели при най-ниски разходи.

Различните **алтернативи** трябва да бъдат разгледани в прединвестиционното проучване:

- Описание на алтернативата или комбинацията от алтернативи;
- Преценка на алтернативата или комбинацията от алтернативи;
- Оценка на алтернативата или комбинацията от алтернативи; (много-критериен анализ)
- Избор на оптималната на алтернативата или комбинацията от алтернативи;
- Обосновка на оптималната на алтернативата или комбинацията от алтернативи.

Оптималната алтернатива за изпълнение се избира на базата на подробна и надеждна информация, която помага да се оценят възможностите за изпълнение на всяка от алтернативите и пречките за изпълнението. Преценката на алтернативите е аналитичен процес, включващ събирането на аргументи, които обясняват и обосновават изводите и предложените решения. Изборът на алтернативи трябва да се извършва на етапи, обикновено отхвърляйки по-неподходящите или по-малко атрактивните алтернативи. В резултат на това остава малък брой алтернативи, за които е нужно да се направи подробен анализ, а това ще спести време и труд.

За да можем обосновано да отхвърлим по-неподходящите алтернативи, са ни нужни критерии за преценка. Общите критерии може да са следните:

- Техническа обоснованост и надеждност;
- Експлоатационна надеждност;
- Въздействие върху околната среда;
- Разходи и възвръщаемост на разходите;
- Приемливост за обществеността.

5.3.4 Техническо описание

Техническото описание на избраната оптимална алтернатива за изпълнението на проекти във водоснабдяването, събирането и пречистването на отпадъчните води трябва да съдържа следните компоненти, наред с други:

- **Водоснабдяване:**
  - Количествено измерение на водата, преминаваща през системата;
  - Качество на водата при източника и при доставката;
  - Техническо състояние и прилагана технология;
  - Описание на съществуващите мрежи, включително и % на течове;
  - Процент от населението, свързано със системата(население);
  - Система за мониторинг на качеството на водата;
  - Управление (планиране/наличност на (технически) персонал;

- **Събиране на отпадъчните води:**
  - Техническо състояние на системата за събиране на отпадъчните води (проектна мощност в екв. жители, разделна или комбинирана система, преливници за дъждовна вода);
  - Описание на съществуващите инсталации и тяхната интеграция в бъдещата система;
  - Битови и/или промишлени отпадъчни води вече свързани към системата;
  - Предотвратяване на течове;
  - Система за мониторинг;

- **Третиране на отпадъчните води:**
  - Характеристика на отпадъчните води (битови, промишлени, т.н.);
  - Проектна мощност по отношение на товара (БПК510 в съответствие с Директива 91/271/ЕС) и по отношение на хидравличния капацитет
  - Техническо описание на технологията на третиране (първично, вторично и третично стъпало)
  - Описание на съществуващи инсталации за заустване на отпадъчните води и тяхното интегриране в бъдещата система.
  - Система за мониторинг.

- **Засегнат водоприемник:**
  - Описание на водоприемника, неговите характеристики и целта за качеството на водите му, което трябва да бъде постигнато или запазено.

- **Утайки:**
  - Третиране на утайките
  - Депониране на утайките

- **Управление:**
  - Планиране/наличност на (технически) персонал.

Описанието на техническата помощ (като проектиране, помощ за тържните процедури и супервизия), институционалното укрепване (като обучение, помощ за ПЧП) и

изграждане на осведоменост на обществото (включително и реклама) са също съществени части на прединвестиционното проучване.

Други въпроси, които се включват в прединвестиционното проучване, са:

- Институционално устройство;
- Очаквана заетост по време на изпълнението на проекта;
- Очаквана заетост по време на експлоатацията на обекта;
- Одобрения и утвърждаване
- Общи чертежи
- Приложения, когато е приложимо.

Техническото описание на избраната оптимална алтернатива за изпълнение трябва да включва и **разчет на разходите** за основните компоненти. Разчетът на разходите на този етап от подготовката на проекта трябва да бъде с точност от +/- 15%. Инвестиционните разходи и разходите по поддръжката и експлоатацията се изискват за финансово-икономическата оценка на целия проект.

5.3.5 Финансов и икономически анализ

Финансовият и икономически анализ трябва да конкретизира следните неща:

- Капитална инвестиция
- Стратегия за договаряне (**Обществени поръчки**)
- Предположения/допускания при оценката на алтернативи
- Разчет за развитието на тарифите
- Разчет за развитието на оперативните разходи
- Разчет за развитието на приходите
- Анализ на разходите и ползите (**АРП**)
- Поети рискове
- Анализ на чувствителността
- Качествени индикатори
- Количествени индикатори

В следващата Глава 6 е дадено подробно описание на съдържанието на финансово-икономическия анализ.

В прединвестиционното проучване трябва да се конкретизира финансирането на инвестицията по проекта: % от Кохезионния фонд и % от МФИ (ако има такъв).

ЗАБЕЛЕЖКА:

Трябва да се отбележи, че дейностите, предприети по време на прединвестиционното проучване също се влияят от процеса на ОВОС, както и от изискванията за разрешително за строеж (виж раздел 7). Смята се за добра практика дейностите по прединвестиционното проучване и ОВОС да вървят паралелно.

5.4 Приложение към прединвестиционно проучване: План за изпълнение и План за обществени поръчки

План за изпълнение

Проектът трябва да съдържа следното:

- Диаграма, показваща графика за изпълнението

- Разположение във времето на основните събития, свързани с изпълнението
- Схема за използването на човешките ресурси

Трябва да се внимава графикът да бъде реалистичен, постижим и да отчита потенциалните рискове, особено от забавяне. Специално внимание следва да се обърне на графика за строителство, тъй като закъсненията тук имат значително въздействие върху реализацията на проекта.

План за обществени поръчки

Обществените поръчки се осъществяват съобразно Закона за обществените поръчки (ЗОП) и подзаконовите актове по прилагането му. .

Трябва да се представи ясно описание на всички договори, които ще се възлагат чрез обществена поръчка и това да бъде прозрачно и ясно представено.

Планът за обществени поръчки може да включва следното:

- Дейностите, които се предвижда да бъдат възлагани за изпълнение чрез обществени поръчки
- Видовете процедури, които могат да бъдат използвани: открита процедура, ограничена процедура, състезателен диалог и процедура на договаряне
- Кратко описание на всеки договор, включително на лотове, договори за услуги, договори за строителство (Червена книга на ФИДИК, Жълта книга на ФИДИК или др.), договори за доставки
- Публикуване на обявлението: обявление за публично участие, Покани за представяне на оферти, срокове за представяне на офертите.

6 Изготвяне на анализ на разходите и ползите и на финансов план

6.1 Въведение

Нормативната база за анализа на разходите и ползите се намира в Член 53 и 55 на Регламент 1083/2006/ЕС. Член 40 изисква на Комисията да се представи следната информация:

- **Анализ на разходите и ползите (АРП), включително и оценка на риска и на предвидимото въздействие върху въпросния сектор и върху социално-икономическото положение в държавата-членка и/или региона, а там където е възможно – и в други региони на Общността;**
- **Финансовият план, показващ общите планирани финансови ресурси и планирания принос от фондовете на ЕС, ЕИБ, ЕИФ и други източници от Общността, включително и индикативен годишен план за финансовия принос на ЕФРР или на КФ за основния проект.**

Основното ръководство за подготовката на АРП за кандидатстване за финансиране от ЕФРР и КФ е издаденото от ЕК *“Ръководство за анализа на разходите и ползите на инвестиционни проекти”* (наричано по-долу „Ръководството“). Насоките, дадени в настоящия раздел, отразяват общите принципи и условия, определени в това Ръководство. Освен това, взет е предвид и *Проекта на работен документ 4: „Ръководство по методологията за осъществяване на анализ на разходите и ползите”*.

Най-широко формулирани, изискванията, изложени в Работен документ 4, са следните:

- Да се опишат целите на проекта, да се идентифицират и дадат резултатите от прединвестиционните проучвания.
- Количествен финансов анализ.
- Количествен икономически анализ.
- Анализ на чувствителността и риска, но анализът на риска може да бъде качествен.

АРП се изготвя за избрани проекти след приключване на прединвестиционното проучване. Информацията, която е необходима за АРП, се извлича основно от прединвестиционното проучване. АРП е нужен, за да се обоснове проекта, да се покаже неговата допустимост за финансиране от ЕС и да се установи размера на помощта от ЕС. Резултатите от АРП се докладват в стандартен формат във формуляра за кандидатстване. Отделен доклад за АРП трябва да бъде даден като Приложение II към формуляра.

Настоящото ръководство дава нетехнически преглед на изискванията за АРП. Конкретни насоки за АРП са дадени в *“Ръководство за анализа на разходите и ползите в сектори води и отпадъци”*.

Докладът за АРП е самостоятелен документ, съдържащ обобщена информация за всички фактори, от които зависи. Съдържанието на доклада за АРП – както е изложено в Ръководството – трябва да има следната структура.

1. Общо описание на проекта, за да се информират читателите предварително за какво става въпрос.

2. Резюме на съществуващото положение и бъдещото положение без реализация на проекта (ситуацията „без проект“): (а) базисните социално-икономически условия в областта на проекта; и (б) характеристика на съществуващата система, част от която ще стане проектът. Това помага (i) да се определят ключовите променливи, нужни за финансовия и икономическия анализ; и (ii) да се дефинира проектът на базата на нарастване на предлаганите услуги⁵.

---

⁵ Отбележете, че финансовият (и икономическият анализ) на проектите за КФ трябва да бъдат направени на базата на нарастването на услугите, т.е. да се сравни сценария „без проект“ със

3. В обобщен вид – факторите, свързани конкретно с проекта (ситуация „с проект“): (i) нуждата от проекта; (ii) цели на проекта; (iii) анализ на търсенето; (iv) анализ на алтернативите; (v) техническо описание; (vi) разходи по проекта; (vii) възвръщаемост на разходите, тарифи и анализ на социалната поносимост; (viii) анализ на приходите; (ix) институционални изисквания; и (x) фази на проекта; план за изпълнение на проекта.

4. Финансов анализ, съответстващ на изискванията на ЕС. Това е базата за изчисляване на безвъзмездната помощ от ЕС. Резултатите, които трябва да се представят, са: процент на помощта и сума на гранта от ЕС; финансовата норма на възвръщаемост (ФНВ) и финансовата нетна настояща стойност (ФННС) на проекта със и без помощта от ЕС; и допълнителните източници на инвестиционни средства, нужни за финансиране на тази част от проекта, която не се покрива от помощта от ЕС. Той завършва с обобщен финансов план.

5. Икономически анализ, отговарящ на изискванията на ЕС. Допустимостта на проекта за финансиране от ЕС трябва да бъде обоснована като се покаже, че ползите от него за обществото надхвърлят разходите му. Правят се корекции на финансовия анализ, така че да се гарантира, че: (i) в анализа са използвани само разходите за ресурсите; и (ii) че са взети под внимание всички външни разходи и ползи, които не са отразени във финансовия анализ (например – екологичните ползи). Резултатите, които трябва да се представят, са: икономическата нетна настояща стойност (ИННС) и икономическото съотношение полза-разходи (ИСПР).

6. Анализ на чувствителността и риска във формата, която се изисква във формуляра за кандидатстване.

Отбележете, че АПР се извършва на базата на *увеличението на услугите*, т.е. проектът се оценява като разлика между разходите и ползите от сценария със проект и сценария без проект⁶.

Този раздел на ръководството за АРП се фокусира върху:

- Финансовия анализ (Формуляр за кандидатстване Д.І)
- Икономическия анализ (Формуляр за кандидатстване Д.ІІ)
- Анализ на чувствителността и риска (Формуляр за кандидатстване Д.ІІІ)

6.2 Защо правим АПР?

Има две основни причини поради които се изисква АПР за големи проекти⁷:

- (1) *За да оценим дали даден проект си струва да бъде съ-финансиран.* Дали допринася за целите на регионалната политика на ЕС? Подсилва ли растежа и заетостта? За да проверим това е нужно да направим *икономически анализ* и да видим какъв *ефект* ще има проектът върху икономическите показатели, изчислявани с АРП. Просто казано, ако нетните ползи (ползите минус разходите) на проекта са положителни, тогава обществото ще бъде по-добре

сценария „с проект“, за да се анализират финансовите характеристики на проекта като се разграничи той от финансовото положение в цялата система.

⁶ Обърнете се към отделното ръководство за АРП и Работен документ 4 за подробности за това кога това изискване може да не се прилага.

⁷ Източник: Работен документ 4: Ръководство за методологията за извършване на анализ на разходите и ползите.

с проекта, защото ползите от него ще надхвърлят разходите. Затова проектът може да получи помощ от ЕС и да бъде съ-финансиран. Ако не – той ще бъде отхвърлен.

- (2) *За да оценим дали даден проект се нуждае от съ-финансиране.* Фактът, че проектът допринася за целите на европейската регионална политика не означава непременно, че той трябва да бъде съ-финансиран от ЕС. Освен че е желан от *икономическа* гледна точка, проектът може да бъде и финансово рентабилен и без помощта на ЕС и в този случай няма да бъде съ-финансиран от фондовете. За да се провери дали даден проект *би трябвало* да бъде съ-финансиран е нужен *финансов анализ*: ако финансовата стойност на инвестицията (приходи от проекта минус разходи за проекта) без принос от фондовете на ЕС е отрицателна, тогава проектът може да бъде съ-финансиран. В този случай безвъзмездната помощ от ЕС няма да надхвърля сумата, нужна за изравняване на приходите и разходите, така че да не се получава свръх-финансиране.

Така, АРП е нужен, за да се получи доказателство, че в рамките на целите на регионалната политика на ЕС проектът е както желателен от икономическа гледна точка, така и се нуждае от приноса на фондовете на ЕС, за да бъде финансово изпълним. Нужно е също да се покаже, чрез анализа на риска и чувствителността, че изводите от финансовия и икономическия анализи са стабилни когато се подложат на анализ на риска и чувствителността.

Голяма част от продукта на АРП се състои в изчисления, при които се използва интегриран финансов и икономически модел. Завършената версия на модела, съдържаща всички данни, използвани за анализа, съставлява неразделна част от доклада за АРП и трябва да бъде прикачена в електронна форма към представения формуляр за кандидатстване.

6.3 Финансов анализ на проекта

6.3.1 Уводни бележки

Финансовият анализ изчислява финансовите показатели за проекта и осигурява обосновка на сумата на помощта от ЕС, която се иска. Методологията, която се използва, е анализ на дисконтираните парични потоци (ДПП). Методът на ДПП има две основни характеристики:

- Разглеждат се сами *паричните потоци*; т.е. действителната сума пари, платена или получена по проекта. Непаричните счетоводни статии, като *амортизационни отчисления и резерви за непредвидени разходи* не трябва да се включват. Паричните потоци трябва да се разглеждат в годината, през която възникват и след определен референтен период: прието е това да са 30 години в секторите води и опазване на околната среда.
- Когато събираме или изваждаме паричните потоци, възникнали в различни години, трябва да се разгледа и стойността им във времето, като се използва предварително определен коефициент на дисконтиране.

За проекти в секторите води в България се приема, че:

- Границите на компонентите в сектор отпадъчни води отговарят на изискванията за Директивата за пречистване на градските отпадъчни води по отношение на «агломерациите».
- Анализът се прави за една тарифна зона (определена като района, в който действа единна тарифа)
- Приходите от проекта се определят и разпределят в рамките на цялата система (база за нарастване).
- Спазват се европейските и националните стандарти за допустими и недопустими разходи.
- Подходът, представен в «Ръководство за анализа на разходите и приходите на инвестиционните проекти», доразвит в РД4, се използва за определяне на «недостига във финансирането» и «сумата от решението», нужни за да се изчисли процента на помощта от КФ.
- Времева рамка на анализа е 30 години, с коефициент на дисконтиране 5% и социален коефициент на дисконтиране 5,5%.

Финансовият анализ цели:

- Да се направи оценка на *финансовата рентабилност* на (i) цялата инвестиция и (ii) на *собствения* капитал на бенефициента, инвестиран в проекта (т.е. инвестицията минус помощта от ЕС).
- Да се определи максималния *принос от фондовете на ЕС*.
- Да се потвърди *финансовата устойчивост* на проекта с течение на времето.

Финансовата рентабилност на инвестицията се измерва с финансовата нетна настояща стойност (ФННС/С) и финансовата норма на възвръщаемост (ФНВ/С) на инвестицията. Тези показатели показват капацитета на *нетните приходи* от проекта (приходите минус оперативните разходи) да покрият *инвестиционните разходи*, независимо как се финансират те. За да бъде допустим за финансиране от ЕС даден проект, неговата ФННС/С трябва да е отрицателна (т.е. налице е недостиг във финансирането) и, по дефиниция – ФНВ/С да е по-ниска от коефициента на дисконтиране (т.е. нормата на възвръщаемост от цялата инвестиция за проекта е по-ниска от средната стойност на капитала, представена чрез коефициента за дисконтиране).

Финансовата рентабилност на собствения капитал на кандидата (ФННС/К и ФНВ/К) се изчислява за финансовите ресурси, инвестирани в проекта минус гранта от ЕС. При тези обстоятелства ФННС/К трябва да е положителна, а ФНВ/К – равна или малко по-голяма от коефициента на дисконтиране. Тогава нивото на помощта от ЕС е точно достатъчно, за да бъде рентабилен проектът, когато се измерва по отношение на инвестираните средства от кандидата (независимо дали са от кредити или субсидии), но без помощта от ЕС.

Помощта от ЕС се определя в съответствие с Член 55 на Регламент 1083/2006. Приходите по проекта трябва да се вземат предвид, за да може приносът от ЕС да отразява капацитета за самофинансиране на проекта и факта, че няма свръх-финансиране.

Финансовата устойчивост на проекта се оценява като се провери дали кумулативният нетен паричен поток за всяка година е положителен. За тази цел нетните парични потоци се състоят от инвестиционните разходи, всички финансови ресурси и нетните приходи.

6.3.2 Методология на финансовия анализ

Финансовият анализ използва прогнозите за паричните потоци на проекта, за да се изчисли нормата на възвръщаемост, по-специално финансовата вътрешна норма на възвръщаемост (ФВНВ/С) на инвестицията и на собствения капитал (ФВНВ/К) и съответните нетни настоящи стойности (ФННС/С и ФННС/К). Прави се анализ за двете ситуации – с и без инвестиционна безвъзмездна помощ, като се показва капацитетът на помощта да направи проекта финансово устойчив.

Главната цел е да се изчисли процента на съ-финансиране с помощта от КФ, приложим към предложената инвестиция. Това определя размера на помощта от ЕС. Процедурата, определена от Комисията в Работен документ 4, изисква да се изчислят „недостигът във финансирането” и „сумата от решението”, чрез които се определя и процента на съ-финансиране с европейски средства, приложим за допустимите разходи.

Финансовият анализ обикновено се състои от поредица таблици, в които са събрани финансовите потоци на инвестицията, разбити на: обща инвестиция, оперативни разходи и приходи, източниците на финансиране и анализа на паричните потоци с оглед на финансовата устойчивост.

Главните условия за извършване на финансов анализ са:

- Да се определи зоната на тарифите⁸, в която ще бъде разположен проектът.
- Да се определят нарастващите приходи⁹ и нарастващите парични потоци, свързани с проекта.
- Да се определят допустимите и недопустимите разходи и разноски.

Процентът на помощта от ЕС се базира на ‘процента на финансовия недостиг’ (R) на проекта. Тоест, делът на дисконтираните разходи на началната инвестиция, който не се покрива от дисконтираните нетни приходи от проекта. R се изчислява като максимални допустими разходи¹⁰ разделени на дисконтирани инвестиционни разходи, изразени в процент.

Максималните допустими разходи представляват разликата между *настоящата стойност (НС) на инвестиционните разходи за проекта и НС на нетните приходи от проекта*. Нетните приходи представляват разликата между *НС на приходите от проекта и НС на оперативните разходи на проекта*. Дефиницията на допустимите разходи според Член 55/2 на Регламент 1083 е замислена така, че да гарантира, че проектът ще има достатъчно финансови ресурси за изпълнението, но ще се избегне предоставянето на неправомерно предимство на реципиента на помощта, т.е. ще се избегне всякакво свръх-финансиране на проекта.

---

⁸ Нужно е да се определи зоната на тарифите, в която ще се изпълняват дейностите по проекта. Новите потребители на услугите водоснабдяване и канализация ще ползват същите тарифи, както и настоящите потребители. Тъй като разходите по проекта ще станат част от общите разходи на системата – и така ще повлияят на тарифите на цялата система – трябва да се определи ясно съществуващата тарифна зона и съществуващите и други (не по проекта) прогнози за бъдещите разходи на системата. Определянето на обща тарифа за системата и разпределянето на общите разходи в цялата система и проекта се разглеждат в Ръководството за АРП.

⁹ Проектите в сектора ВиК са такива, които генерират приходи в контекста на Регламент 1083, Член 55. Тоест, те са ‘операции, включващи инвестиции в инфраструктура, при ползването на която таксите се поемат директно от потребителите’.

¹⁰ Обърнете се към Ръководство за АРП за повече подробности за допустими разходи и разноски.

Процентът на финансовия недостиг R се прилага към *НС на допустимите разноси*¹¹, за да се изчисли сумата по решение (CP). Сумата по решение, това е “сумата за която се прилага процента за съ-финансиране за приоритетната ос ” (Член 41.2). Сумата на помощта от ЕС се изчислява като се умножи CP на *максималния процент на съ-финансиране за приоритетната ос*, даден в решението на Комисията за приемане на Оперативната програма.

Тези стъпки, които трябва да се следват при определяне на помощта от ЕС в съответствие с Регламент 1083, Член 55, са изложени по-долу в алгебрична форма. Повече подробности могат да се намерят в Ръководството за АРП.

Стъпка 1: Намиране на “процента на недостига във финансирането” (R):

$$R = \text{Max ДР/ДИР}$$

където:

Max ДР	е максимални допустими разходи = ДИР – ДНП (Член 54.2)
ДИР	е дисконтираните инвестиционни разходи. Тук се вземат предвид (i) общите инвестиционни разходи по проекта (без непредвидени разходи) плюс (ii) реинвестирането в активи за проекта, ставащо по време на неговия жизнен цикъл.
ДНП	е дисконтирани нетни приходи = ДП - ДОР - ДОС
ДП	е дисконтирани нарастващи приходи от проекта
ДОР	е дисконтирани нарастващи оперативни разходи по проекта
ДОС	е дисконтирана остатъчна стойност на проекта

Стъпка 2: Намиране на сумата по решение (CP):

$$CP = ДР * R$$

където:

ДР е допустими разходи

Стъпка 3: Намиране на сумата на максималната помощ от ЕС:

$$\text{Помощ от EU} = CP * \text{Max ПСф}$$

където:

MaxCRpa е максималният процент на съ-финансиране за приоритетната ос. Максималният процент на съ-финансиране за Приоритетна ос 1 е 85%.

6.3.3. Резултати от финансовия анализ

¹¹ Отбележете, че допустими разходи и допустими разноси са различни неща – термините се отнасят за различни мерки

Резултати от финансовия анализ (евро/лв., освен ако не е определено в друга валута)	
Процент на недостига на финансиране (R) (%):	
Максимални допустими разходи - Мах ДР	
Дисконтирани инвестиционни разходи - ДИР	
Дисконтирани нетни приходи - ДНП	
Дисконтирани приходи – ДП	
Дисконтирани оперативни разходи - ДОР	
Дисконтирана остатъчна стойност – ДОС	
Сума по решение (СР)	
Допустими разходи – ДР	
(Максимална) помощ от ЕС	
Максимален процент на съ-финансиране – МахПСф (%)	
Финансова вътрешна норма на възвръщаемост	
- Преди помощта от ЕС (ФВНВ/С)	
- След помощта от ЕС (ФВНВ/К)	
Финансова нетна настояща стойност	
- Преди помощта от ЕС (ФННС/С)	
- След помощта от ЕС (ФННС/К)	

Интерпретиране на индикаторите:

- ФННС /С трябва да бъде отрицателна за инфраструктурни (т.е. неизползващи държавна помощ) проекти.
- ФВНВ /С трябва да бъде по-ниска от коефициента на дисконтиране (по дефиниция) (РД4 препоръчва 5% реален коефициент на дисконтиране).
- ФННС /К трябва да бъде по-висока от ФННС/С (по дефиниция) но все пак може да бъде отрицателна.
- ФВНВ /К трябва да бъде по-висока от ФНВ/С (по дефиниция) но не прекомерно. Ръководството прилага лимит от 6% в реално изражение, същия като тогава препоръчания реален финансов процент на дисконтиране.

6.3.4 Допълнителни източници на инвестиционни финанси

Финансовите източници, които се използват за финансиране на инвестиции в допълнение към помощта от ЕС, трябва да бъдат конкретизирани. Те могат да включват:

- Собствени средства на кандидата
- Дялово участие на регионалните или национални власти
- Заеми от търговски банки

Тези източници на допълнително финансиране и тяхното постъпление по време на изпълнението на проекта се обобщават в предварителен финансов план (виж примера по-долу).

От критично значение е да се даде точно определение на правния статус на кандидата. Той определя възможността му да влиза в правно обвързващи го договорни отношения или да ползва дългово финансиране. При големи проекти във водоснабдяването и канализацията кредитополучателят, собственик на активи, изпълнителят на договор за строителство и доставчикът на оборудване често са различни юридически лица. Затова е важно да се изясни с кое лице ще се подпише финансовото

споразумение и точните взаимоотношения на това лице с другите лица, участващи в процеса на изпълнение. Ако за съ-финансиране ще се използва заем, трябва да се потвърди начинът по който ще се поеме и ще се изплати този дълг.

Предварителен финансов план							
	Единица	Общо	2007	2008	2009	2010	2011
Инвестиция непокрита от помощта от ЕС	ЕВРО						
Собствени средства	ЕВРО						
Правителствено дялово участие	ЕВРО						
Търговски кредит	ЕВРО						

6.3.5 Финансов план

По-долу е даден пример за консолидиран финансов план, включващ и финансирането от ЕС.

6.3.6 Финансова устойчивост

От кандидата не се изисква пряко да докладва за цялостната финансова устойчивост във формуляра за кандидатстване. Но в Работен документ 4 се изисква да се разгледа финансовата устойчивост на проекта. Кандидатът трябва да представи адекватна информация на правителството за своя капацитет да спази всички законови задължения и да осигури финансова устойчивост на проекта по времето на целия му жизнен цикъл.

Капацитетът на кандидата да управлява процеса на изпълнение и анализът на неговото финансово положение и цялостно изпълнение са необходими, за да се идентифицират възможните рискове, свързани с кандидата, които да попречат на успешното изпълнение на проекта.

Най-общо казано, финансова устойчивост означава да има достатъчно парични средства налице, за да покрива всички необходими финансови трансакции по време на целия жизнен цикъл на обекта (референтния период). Затова е нужно да се оцени финансовата устойчивост на проекта в контекста на капацитета на кандидата – което означава да се моделира финансовото положение на кандидата.

Финансова устойчивост означава да има кумулативни положителни потоци всяка година от живота на обекта. Временният недостиг може да се покрива с кредити дотолкова доколкото (i) има налични такива, и (ii) съществуват законови правомощия да се ползва кредит. Когато във финансовата структура на проекта се включва дългосрочен заем, който ще се обслужва от приходите, ще се изисква съотношението покритие обслужване на дълга¹² да бъде най-малко 1.2 за всяка година от периода на изплащане на дълга¹³.

¹² Изчислено като EBITDA/Debt Service, с EBITDA представляващо приходи към лихви, данъци, амортизации

¹³ Или по-голямо ако се изисква от МФИ съ-финансиращи проекта, когато е приложимо

Оценката на финансовото изпълнение е нужна, за да се гарантира, че кандидатът може постоянно да изпълнява всичките си финансови задължения по време на референтния период, включително и че има капацитет да обслужва дълг.

По време на процеса на оценка на проекта може да се оценят следните фактори:

- **Рентабилност** – проверка на финансовите отчети, включително и на отчета за приходите и разходите, балансовия отчет, отчета за паричните потоци и други подобни документи (напр. одиторски доклади).
- **Ликвидност** – проверка на капацитета да се посрещат текущите задължения и на способността да се обслужва и изплаща дълг от оперативните парични потоци.
- **Сравнение** на капиталовата структура и финансово положение на кандидата със съпоставими други кандидати.
- **Кредитоспособност и кредитен рейтинг.**

Кандидатите с проекти, които ще бъдат частично финансирани със заем, ще бъдат подложени на оценка на кредитоспособността. Обикновено кредитната институция (вероятно ЕИБ или ЕБВР) прави такава оценка сама, но степента в която това е действително направено и заемният договор, подписан преди оценката, ще бъдат внимателно проверявани при оценката на проекта.

6.4 Икономическа оценка на проекта

6.4.1 Уводни бележки

Подготовката на икономически анализ е специфично изискване, резултатите от което се вписват във формуляра за кандидатстване. Икономическият анализ трябва да се съдържа в отделния доклад за АРП, прилаган като Приложение II към формуляра за кандидатстване. Икономическият анализ обикновено се извършва след финансовия анализ, най-вече защото много от количествата и разходите, от които зависи, вече са идентифицирани на етапа на финансовия анализ.

Икономическият анализ се извършва, за да се прецени *икономическата рентабилност* на проекта. Един проект е икономически рентабилен само, ако неговите *ползи за обществото* надвишават *разходите на обществото* за него, разгледан в контекста на целия му жизнен цикъл. Даден проект създава стойност за обществото, ако ползите от него надвишават разходите и затова той трябва да бъде приет (при равни други условия). Проект, на който разходите надвишават ползите *унищожава* стойност и затова трябва да бъде отхвърлен. Икономическите разходи за проекта (за разлика от финансовите) се измерват като „поети ресурси“ или „пропуснати ползи“; т.е. ползите, които е било предвидено да извлече обществото от това, че е използвало оскъдните си финансови ресурси в проекта, а не за алтернативно предназначение.

Например, пропуснатите ползи за обществото от използването на *безработни* в дейностите по проекта са малки и са по-малки от финансовите разходи за наемането на тези работници. И тъй като *пропуснатите ползи* са по-малки от финансовите разходи, разчетите за разходите при използването на трудова сила в проекта, която иначе щеше да бъде в редиците на безработните, трябва да се *коригират надолу* в *икономическия анализ* и така ще *подобрят* икономическата рентабилност. С други думи икономическият разход тук е по-малък от финансовия. Намалването на *реалните разходи* за труд увеличава нетните ползи от проекта (ползите минус разходите) и увеличава неговата икономическа рентабилност.

По същия начин, ползите от проекта могат да се измерват чрез *избегнатите разходи* в резултат на изпълнението на проекта. Например, осигуряването на канализация освобождава домакинствата от необходимостта да изграждат и поддържат септични ями; така разходите избегнати от домакинствата, са полза от проекта, която трябва да бъде отчетена в икономическия анализ (но която няма да бъде призната във финансовия анализ); такива избегнати разходи подобряват икономическата рентабилност.

Накрая, макар че подобряването на качеството на водоприемниците е често сред очакваните резултати от проекта, то не фигурира – не се признава – във финансовия анализ; то е външен фактор по отношение на него. Затова друга цел на АРП е да прецени характера и степента на подобрения в качеството на водоприемниците и да направи разчет на *стойността* на такива подобрения за обществото. Тази стойност след това се включва в икономическия анализ като полза от проекта и подобрява неговата икономическа рентабилност.

Стойността може да възникне от много фактори, включително от: (i) подобряване на човешкото здраве (обикновено това излиза извън обхвата на границите на проекта); (ii) подобряване на атрактивността на даден регион за туристи; (iii) подобряване на стойността му като място за отдих; (iv) подобряване в качеството на водата за питейно-битови нужди или напояване; и също (v) косвени подобрения – просто като се знае, че водата в даден воден басейн е в добро състояние е полза от проекта, която извличат някои членове на обществото. Всички такива стойности могат повече или по-малко да бъдат дадени в паричен израз и да се използват в икономическия анализ, за да се определи размера на цялостната полза от проекта за обществото и това да помогне за неговата *икономическа обосновка*.

Най-съществените изисквания за този анализ са да се направят разчети за (i) *количествата* (напр. броят на безработните, които ще бъдат използвани в проекта; броят на домакинствата със септични ями; степента на подобряване на качеството на водата, въздействието от тези подобрения върху хората); т.н. и (ii) *стойностите*, които ще бъдат придадени на тези количества и въздействия. Макар и да не е проста задача, извършването на този анализ е отговорност на хората, които изготвят икономическия анализ.

Така, предназначението на икономическия анализ е да се гарантира, че проектът носи допълнителна икономическа стойност за обществото и че неговото съ-финансиране от ЕС е оправдано; че ползите от проекта надхвърлят разходите по него, ако се измерват в рамките на целия му живот. Анализът на разходите и ползите, базиран на техниките на дисконтираните парични потоци, е инструмент, който се използва за съпоставяне на ползите с разходите. Казано с икономически понятия – настоящата стойност (НС) на икономическите ползи от проекта трябва да превишава НС на икономическите му разходи при изчисляването им със съответния коефициент на дисконтиране за целия референтен период. Този резултат може да бъде представен по три начина: (i) нетната настояща стойност на проекта е по-голяма от нула (ИННС); (ii) съотношението ползи-разходи е по-голямо от 1; и (iii) вътрешната норма на възвръщаемост на проекта (ИВНВ) е по-голяма от коефициента на дисконтиране¹⁴.

Финансовият анализ е изходният пункт за икономическия анализ. Правят се корекции, за да се коригира финансовия анализ за всякакви икономически изкривявания на финансовите цени, използвани за проектните разходи (напр. да се коригират надолу разходите за иначе безработната трудова сила) и да се инкорпорират тези видове ресурси и ползи за околната среда, които се пораждат от проекта – както беше описано по-горе – но които не са хванати във финансовите парични потоци.

¹⁴ Виж Ръководство за АРП за коментари по коефициентите за дисконтиране.

Останалата част от раздела описва в повече подробности някои от основните икономически корекции на финансовите цени, които обикновено се правят:

- Икономия на разходи за ресурси (избегнати разходи)
- Фискални корекции
- Корекции към външни фактори
- Корекции на пазарните до счетоводни цени
- Цялостни корекции от финансовия анализ в икономическия анализ
- Изчисления на икономическата рентабилност

6.4.2 Икономия на разходи за ресурси (избегнати разходи)

Избегнати разходи обикновено възникват от изпълнението на проектите, но обикновено не се признават във финансовия анализ¹⁵. Типичните ползи в сектора на водите са:

- *Икономия от стойността на ресурсите за потребителя* – икономии, които възникват в резултат на изпълнението на проекта. Например, в резултат на свързването на потребител към канализационната мрежа вместо да поддържа домашна пречиствателна станция. Такива икономии възникват в резултат на подобренията на съществуващи услуги и нови връзки към публичните ВиК мрежи (например подобро качество на питейната вода, което премахва необходимостта потребителите да купуват бутилирана вода).
- *Икономия от стойността на ресурсите за оператора на услугата*. Тези икономии са резултат главно на по-ниските оперативни разходи на доставчика на услугата. Те могат да са резултат от намаляване на разходите за поддръжка (подмяна на старо/неефективно оборудване) и на по-доброто използване на инфраструктурата. Тъй като тези икономии също са финансови потоци, те също допринасят за въздействието на проекта върху финансовия анализ (напр. Инвестиционните разходи за подмяна на машини и намалени оперативни разходи).

Бенефициентът и неговите консултанти трябва да направят предположения относно тези икономии на разходи, количествата им и метода на третирането им в икономическия анализ. Важно е да няма двойно отчитане на разходите, възникващи за оператора от подмяната на мрежата, ако те вече са признати при финансовия анализ; в такъв случай те не трябва да се включват като допълнителна полза и в икономическия анализ.

6.4.3 Фискални корекции

Фискалните корекции се правят в икономическия анализ, за да се отстранят елементите на цени на стоки, несвързани с ресурсната стойност на стоката. Такива са отчисленията за косвените данъци, субсидии и чисто трансферни плащания (като плащания на социални осигуровки). Но цените трябва да включват преките данъци. Корекции трябва да се правят специално по отношение на ДДС, като най-важен косвен данък, засягащ финансовия анализ на проектите. По-специално, инвестиционните разходи на бенефициенти, които не са регистрирани по ДДС (и затова не могат да си възстановят сумите по него), трябва да включват ДДС във *финансовия анализ*. От икономическия анализ обаче това трябва да се изключи. В България не са установени никакви други големи фискални изкривявания, особено сега когато има безмитна търговия с ЕС.

---

¹⁵ Макар че отбележете, че някои разходи се обхващат във финансовия анализ, по-специално тези, които са *разходи на системата*.

Българските административни такси, налагани върху *обема на водовземането от околната среда* и върху *заустването на отпадъчни води в околната среда* може също да се наложи да се разгледат. Степента, в която те би трябвало да се включат в икономическите разходи за вода, зависи от две неща (i) степента, в която правителството гледа на тях като на коригиращи екологични разходи, и (ii) степента, в която въпросите са адресирани другаде в анализа.

- В случая с таксите за *водовземане*, те са *всъщност начин* външните екологически разходи да се превърнат във вътрешни и затова (i) трябва да бъдат признавани като разходи във финансовия анализ и (ii) не трябва да се коригират в икономическия анализ. Те са икономически разход, който вече би трябвало да е включен във финансовия анализ.
- Ползите, които произтичат от *подобро качество на повърхностните води* обаче трябва да бъдат включени другаде в анализа. Ако *таксите за заустване на отпадъчни води* в околната среда се смятат за превръщане на външни разходи във вътрешни (дори и само отчасти), тогава има значителен риск една и съща полза да бъде отчетена два пъти. Поради това, всякакви такси за заустване, които са включени във финансовия анализ, трябва да бъдат извадени от икономическия анализ (в който директната стойност на подобреното качество на водата е било признато като полза от проекта).

6.4.4 Корекция за външните ползи

Външните ползи, които могат да възникнат от инвестиционен проект в сектора на ВиК са многобройни¹⁶. Тук се фокусираме върху ползите за опазване на околната среда.

Те могат да възникнат в редица аспекти. Намаляването на общия товар на замърсяването, който се зауства в околната среда може да възникне от подобрения в Канализационната мрежа, в третирането на отпадъчните води и в контрола на дъждопреливниците. Това намаляване на замърсяването ще доведе до подобряване на качеството на местните речни корита. Освен това тази полза може да бъде усетена и в по-широка зона, включително и в морето, в което в крайна сметка се влива водата (например с намаляване на азотното съдържание). При някои проекти, като тези включващи уплътняване на утайките, могат да възникнат значителни промени в емисиите във въздуха - например, на CO₂ – от изпълнението на проекта.

Идентифицирането, количественото измерване и остойносттаване на ползите за околната среда от проекти за води и отпадъчни води са сложни и несигурни задачи. Независимо от това, с оглед на факта, че подобряването на качеството на водата в основна цел на законодателството на ЕС и България за водния сектор, както е и основна цел на самия проект, бенефициентът трябва да осигури задълбочен анализ, базиран на международната практика и информация.

6.4.5 Корекции на пазарни в икономически цени

Нужно е да се гарантира, че цените, използвани в икономическия анализ, ще отразяват правилно икономическата стойност на ресурсите. Обръщането на проектните разходи от пазарни в икономически цени означава да се направи разбивка на разходите на

---

¹⁶ Отбележете, че засилената икономическа активност в региона в резултат на даден проект не е полза от проекта сама по себе си. Икономическото въздействие от увеличаването на заетостта се улавя когато коригираме финансовите разходи за неквалифицирана работна сила.

проекта в различните категории, дадени по-долу, с нужната трактовка, конкретизирана за всеки случай:

- **Търгувани на международния пазар артикули:** Тази категория се състои от стоки и услуги, включени в разходите за проекта, които могат да бъдат оценени по световните им цени. За една отворена икономика с международни търгове за доставка на оборудване, материали и услуги, тази категория обикновено покрива повечето от проектните разходи. Тук не се налага специална корекция на цените, тъй като се приема, че пазарните цени отразяват икономическите.
- **Нетъргувани на международния пазар:** Тази категория се състои от всички стоки и услуги, които се доставят на вътрешния пазар. Такива примери са транспорта и строителството, някои суровини, енергията и водата. Обръщането на тези цени от финансови в икономически обикновено се прави като се използва стандартен конверсионен коефициент (СКК). Но тъй като разходите от тази категория са обикновено много малък дял от общите разходи за проекта, предлага се СКК да бъде 1, освен ако не е оправдано да има друга стойност.
- **Квалифициран труд:** Тази категория се състои от компонента за трудово възнаграждение в разходите за проекта, който се смята за дефицитен и затова използван с адекватна цена. Не се налага корекция, тъй като се приема, че пазарните цени отразяват икономическите цени.
- **Неквалифициран труд:** Тази категория се състои от компонента за трудово възнаграждение от проектните разходи, който се смята, че е в излишък (в контекста на безработицата) и който затова не е правилно оценен от икономическа гледна точка (както пояснихме по-горе). Той се коригира като се умножи финансовия разход за неквалифицирани работници по коефициент за работната заплата в сивата икономика. Още обяснения са дадени в Ръководството за АПР.
- **Придобиване на земя:** Тази категория се състои от земята, която се използва в проекта, дори и да не са включени разходи по нея във финансовите разходи. Корекцията на разходите за земя се прави, за да отчете продуктът, който би се получил от тази земя, ако не беше използвана за проекта. В случаите когато земята е придобита по пазарната ѝ стойност, приложимият конверсионен коефициент е 1, тъй като се приема, че пазарната стойност отразява настоящата стойност на бъдещия продукт. Иначе, корекцията, с която да се отразят икономическите разходи трябва да се изчислява за всеки отделен случай.

Ръководството не е изчерпателно и не дава стойността на всички възможни ефекти от проекта. В някои случаи кандидатът ще трябва да определи количествено повече аспекти на проекта, за да може да покаже, че този проект наистина носи цялостна икономическа полза. Обобщение на други ефекти от проектите във водния сектор, които могат да се определят количествено, е дадено в отделното ръководство за АРП.

6.4.6 Изчисляване на икономическата рентабилност

За да бъде икономически обоснован, проектът трябва да покаже, че икономическата вътрешна норма на възвръщаемост е по-голяма от социалния коефициент за дисконтиране,

използван за анализа на дисконтираните парични потоци и че съотношението между ползите и разходите е по-голямо от 1.

Главни резултати от икономическия анализ

	Единици	Стойност
Нетна настояща стойност (ИННС)	Евро	
Икономическа норма на възвръщаемост (ИНВ)	%	
Съотношение Ползи / Разходи (СПР)	-	

Ако това не е възможно, ще бъде необходимо да се документират и обосноват ползите от проекта за обществото като цяло по друг начин – виж Глава 2.5.5 от *Ръководство за анализ на разходите и ползите на инвестиционните проекти* (ГД Regio) и отделното Ръководство за АРП.

6.5 Анализи на риска и чувствителността

Целта на анализа на чувствителността и оценката на риска е да се оцени доколко жизнени са показателите за рентабилността на проекта. Анализът на чувствителността идентифицира чрез количествен анализ тези входящи променливи, които имат най-голямо въздействие върху основните резултати. Анализът на риска трябва да оцени вероятността за промени в ключовите входящи променливи и тяхното въздействие върху основните показатели. Анализът на риска и чувствителността трябва да се приложат както към финансовите, така и към икономическите резултати.

Ролята на оценката на проекта ще бъде да потвърди, че е обърнато нужното внимание във финансовия и икономическия анализ на чувствителността на резултатите от проекта към промените в ключовите променливи; вероятността резултатите от проекта да бъдат по-малко благоприятни от прогнозираните и последиците от това за дългосрочната финансова жизненост на проекта. Всичко това са съществени аспекти на оценката.

7 Екологични и други свързани с тях въпроси

7.0 Изходна информация

Бенефициентите на ОП „Околна среда 2007-2013 г.“ са длъжни да спазват всички принципи и изисквания на националното законодателство за опазване на околната среда и да следят за евентуални негови изменения, с които се създават допълнителни задължения и изисквания, имащи отношение към подготовката на проектните предложения и изпълнението на одобрените за финансиране проекти.

Бенефициентите са тези, които трябва да предприемат необходимите стъпки за привеждане на проектите в съответствие с екологичното законодателство. В процеса на изпълнение на одобрените за финансиране проекти, бенефициентите носят отговорност за спазване на условията, съдържащи се в решенията, разрешителните и/или становищата по Закона за опазване на околната среда /ЗООС/, Закона за водите /ЗВ/ и Закона за биологичното разнообразие /ЗБР/, както и за изпълнението на всички други изисквания, произтичащи от законодателството за опазване на околната среда.

Спазването на политиката по опазване на околната среда при подготовката на проекти се гарантира посредством представяне заедно с проектното предложение на необходимите съгласно екологичното законодателство решения, разрешителни и становища. Непредставянето на тези документи ще доведе до отказ от страна на УО за финансиране на конкретния проект.

Когато кандидатства за финансиране, бенефициентът трябва да представи заедно с формуляра за кандидатстване и следните документи:

- Влязло в сила Решение по **оценката на въздействието върху околната среда (ОВОС)** за одобряване на инвестиционното предложение или решение, с което е преценено да не се извършва ОВОС, в случаите, когато това се изисква от ЗООС, или писмо от РИОСВ, че инвестиционното предложение не е предмет на процедура по глава шеста от ЗООС
- **Комплексно разрешително** (когато се изисква от ЗООС)
- Становище по **екологичната оценка (ЕО)** или решение, с което е преценено да не се извършва **ЕО** по отношение на имащите отношение планове и програми, в случаите, когато това се изисква от ЗООС
- **Оценка на съвместимостта** с целите за запазване на защитените зони, включени в мрежата НАТУРА 2000
- **Разрешителните по силата на Закона за водите:** 1/ разрешително за водовземане и/или за ползване на воден обект 2/ разрешително за заустване на отпадъчни води
- Разрешително за строеж (то не е изискване, но дава предимство на кандидата)

7.1 Процедура за оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС)

Оценката на въздействието върху околната среда се извършва за инвестиционни предложения за строителство, дейности и технологии или техни изменения, при чието осъществяване са възможни значителни въздействия върху околната среда, по-конкретно всякакво строителство свързано с водния сектор, т.е. пречиствателни станции за

отпадъчни води, за питейни води, мащабно инсталиране или подмяна на канализационни връзки, т.н.¹⁷.

Целта на извършването на ОВОС е да бъдат определени, описани и оценени по подходящ за всеки конкретен случай начин преките и непреките въздействия от инвестиционните предложения за строителство, дейности и технологии върху човека, биологичното разнообразие и неговите елементи, включително флора и фауна, почвата, водата, въздуха, климата и ландшафта, земните недра, материалното и културно-историческото наследство и взаимодействието между тях.

За някои видове инвестиционни предложения извършването на ОВОС е задължително, а за други се изисква преценяване на необходимостта от извършването на ОВОС. В случай че планираният проект включва инвестиционно предложение, попадащо в обхвата на Приложения № 1 и № 2 от ЗООС, бенефициентът е длъжен да предприеме необходимите действия за извършването на съответната процедура – по ОВОС/или по преценяване на необходимостта от ОВОС. Бенефициентите са длъжни да информират компетентния орган по околна среда (министърът на околната среда и водите или директорът на съответната РИОСВ) за своето инвестиционно намерение по време на извършването на пред-инвестиционните проучвания.

В рамките на приоритетни оси 1, 2 и 3 на ОП „Околна среда 2007-2013 г.“ са идентифицирани дейности, които включват инвестиционни компоненти, много от които попадат в обхвата на Приложения № 1 и № 2 от ЗООС. В този смисъл, предвидените в ОП „Околна среда 2007-2013 г.“ дейности очертават рамката за бъдещото развитие на следните инвестиционни предложения:

№	Инвестиционно предложение	Приложение от ЗООС	Компетентен орган	Вид процедура
1.	Инсталация с капацитет над 100 т на денонощие за обезвреждане на неопасни отпадъци чрез изгаряне или химично третиране по смисъла на § 1, т. 8, б. и от допълнителните разпоредби на ЗУО	Приложение № 1 от ЗООС	Министър на околната среда и водите	Задължително извършване на ОВОС
2.	Депо за неопасни отпадъци, приемащи над 10 тона отпадъци на денонощие или с общ капацитет над 25 000 тона, с изключение на депа за инертни отпадъци	Приложение № 1 от ЗООС	Директор на съответната РИОСВ	Задължително извършване на ОВОС
3.	Пречиствателна станция за отпадъчни води с капацитет над 150 000 еквивалентни жители	Приложение № 1 от ЗООС	Министър на околната среда и водите	Задължително извършване на ОВОС
4.	Инфраструктурно инвестиционно предложение: обекти с обществено	Приложение № 2 от ЗООС	Директор на съответната РИОСВ	Преценяване на необходимостта от ОВОС

¹⁷ Процедурата по ОВОС се регламентира в глава 6, раздели 1 и 3 на ЗООС и Наредбата за условията и процедурите за извършване на ОВОС

	предназначение (определени в т. 29в от § 1 на ДР на ЗООС)			
5.	Инсталация/депо за обезвреждане на отпадъци (невключени в приложение № 1 на Закона за опазване на околната среда)	Приложение № 2 от ЗООС	Директор на съответната РИОСВ	Преценяване на необходимостта от ОВОС
6.	Пречиствателна станция за отпадъчни води (невключени в приложение № 1 на Закона за опазване на околната среда)	Приложение № 2 от ЗООС	Директор на съответната РИОСВ	Преценяване на необходимостта от ОВОС

Съгласно ЗООС, възложителите на инвестиционното предложение (бенефициентите на ОП "Околна среда 2007-2013 г.") са длъжни да предприемат действия за подаване на уведомление за инвестиционното си намерение във връзка с изисквания за преценяване на необходимостта от ОВОС и в следните случаи:

- когато инвестиционното предложение е за ново строителство, дейности и технологии в защитени територии съгласно Приложение № 2 от ЗООС и за инвестиционни предложения за разширение и/или промяна на производствената дейност в защитени територии;
- когато инвестиционното предложение е за разширение и/или промяна на производствена дейност по Приложение № 1 от ЗООС;
- когато инвестиционното предложение е за разширение и/или промяна на производствената дейност съгласно Приложение № 2 от ЗООС.

ЗООС и Наредбата за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда на инвестиционни предложения за строителство, дейности и технологии (Наредбата за ОВОС) могат да се ползват от Интернет страницата на МОСВ. Виж: <http://www2.moew.government.bg/legislation/>

Образци на уведомление за инвестиционно намерение и за оценка на необходимостта от ОВОС също са публикувани на Интернет страницата. Виж: <http://www2.moew.government.bg/admin/applications.html>

На следващата страница е дадено **кратко описание на процедурата**:

Процедурата по ОВОС се стартира от лицата, предлагащи действието, които удовлетворяват изискването за възложители по смисъла на т. 20 § 1 на ДР на ЗООС (бенефициентите). Те са длъжни да информират компетентния орган за инвестиционното си намерение в най-ранния етап (чл. 4, ал. 1 от Наредбата за ОВОС). Информират се и други заинтересовани лица – чл.4, ал. 2 от Наредбата за ОВОС.

Компетентен орган за издаване на решение по ОВОС е или министърът на околната среда и водите или директорът на РИОСВ.

За инвестиционно предложение за "ПСОВ с капацитет над 150 000 екв.ж." компетентният орган е Министърът на околната среда и водите.

При инвестиционните предложения, изброени в Приложение 2, решението за преценяване на необходимостта от ОВОС се издава от директора на съответния РИОСВ, освен ако въпросната дейност няма да се осъществява в защитена територия или на територията, контролирана от две РИОСВ - тогава отново министърът на околната среда и водите е компетентен да издава решението (чл..93, ал. 2 и 3 на ЗООС).

Процедурата по преценяване на необходимостта от ОВОС се състои от следните стъпки, описани подробно в чл. 4-8 от Наредбата за ОВОС:

- Изготвяне и представяне на уведомление за инвестиционно намерение на компетентния орган по околна среда;
- Преглед на уведомлението за инвестиционно намерение от компетентния орган и установяване на приложимата процедура;
- Осигуряване на информация на заинтересованите лица;
- Подготовка и представяне на заявлението за издаване на решение за преценяване на необходимостта от ОВОС;
- Визити на място – при необходимост и провеждане на консултации;
- Издаване на решение за преценяване на необходимостта от ОВОС;
- Обявяване на издаденото решение.
-

Критериите за преценяване на необходимостта от ОВОС са регламентирани подробно в Член 93, ал. 4 на ЗООС.

Процедурата за извършване на задължителна ОВОС се състои от следните стъпки, описани в чл. 95-99 на ЗООС и в Наредбата за ОВОС:

- Изготвяне и представяне на уведомление за инвестиционно намерение (чл.95, ал. 1 от ЗООС) на компетентния орган по околна среда;
- Преглед на уведомлението за инвестиционно намерение; (чл.5 на Наредбата за ОВОС) от компетентния орган и установяване на приложимата процедура;
- Консултации със специализираните органи и обществеността (чл.95, ал. 3 на ЗООС и чл.9 на Наредбата за ОВОС);
- Консултации по Заданието за обхвата на ОВОС (чл.10 на Наредбата за ОВОС);
- Изготвяне на доклад за ОВОС (чл.96 на ЗООС и чл. 11-12 на Наредбата за ОВОС);
- Оценка на качеството на доклада за ОВОС от компетентния орган (чл.96, ал. 6 от ЗООС и чл.13-15 на Наредбата за ОВОС);
- Обществено обсъждане на доклада за ОВОС (чл. 97-98 от ЗООС и чл.16-17 на Наредбата за ОВОС);
- Издаване на решение по ОВОС (чл. 99 от ЗООС и чл..18-19 на Наредбата за ОВОС);
- Оповестяване на решението по ОВОС (чл.99, ал. 4 от ЗООС).

Процедурата по ОВОС в трансграничен контекст е регламентирана в чл..23-26 на Наредбата за ОВОС.

Трябва да отбележим, че в някои случаи, когато инвестиционното предложение подлежи на ОВОС, и се изготвя отделен устройствен план за същото инвестиционно предложение, който пък е предмет на екологична оценка, компетентният орган, по искане на възложител или по своя преценка, може да реши да се извърши само процедурата за екологична оценка (чл.91, ал. 2 от ЗООС).

7.2 Комплексно разрешително

Друг документ, който трябва да бъде представен от бенефициента на ОПОС е **комплексното разрешително** (когато такава се изисква съгласно ЗООС). Изискването за издаване на Комплексното разрешително транспонира механизма, определен с Директивата за **КПКЗ** (Комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването).

Както беше споменато по – горе този документ се изисква за някои от проектните предложения по приоритетна ос 1 и 2 на ОПОС.

Комплексни разрешителни задължително се издават за изграждането и експлоатацията на нови/експлоатацията на действащи инсталации и съоръжения за категориите промишлени дейности, определени в Приложение № 4 към ЗООС.

Компетентен орган за издаването на КР за попадащите в обхвата на Приложение № 4 от ЗООС инсталации и съоръжения е министърът на околната среда и водите, а процедурата по издаването се провежда от Изпълнителната агенция по околна среда.

Издаването на КР отменя изискванията за издаване на отделни разрешителни за заустване на отпадъчни води и разрешение за извършване на дейности, включващи събиране, транспортиране, временно съхраняване, предварително третиране, разкомплектоване, оползотворяване и/или обезвреждане на отпадъци, когато тези дейности се извършват на площадката, в обхвата на КР.

Комплексните разрешителни се издават след приключване на процедурата по ОВОС и отразяват резултатите от нея, включително и заключенията от доклада и условията от решението по ОВОС.

Процедурата за издаване на комплексни разрешителни се състои от следните стъпки:

- Подаване на заявление за издаване на КР;
- Разглеждане на постъпилото заявление за издаване на КР;
- Проверка на място, за установяване съответствие с изложените в заявлението данни и информация;
- Допълване на заявлението при необходимост;
- Представяне отново на допълненото заявление;
- Представяне на копия от одобреното от ИАОС заявление за издаване на КР;
- Обществен достъп до заявлението за издаване на КР;
- Изготвяне на проект на КР;
- Обществен достъп до проекта за КР;
- Разглеждане от ИАОС на получените бележки, разяснения и възражения;
- Издаване на КР;
- Оповестяване на решението за КР.

За всяко инвестиционно предложение бенефициентът по ОПОС трябва сам да провери дали е необходимо издаването на комплексно разрешително.

Процедурните стъпки, които трябва да бъдат предприети за издаване на КР, са детайлно описани в *Наредбата за условията и реда за издаване на комплексни*

разрешителни. Иницирането на процедурата се извършва от бенефициента, чрез подаване на заявление за издаване на КР в ИАОС. Образец на заявлението се съдържа в Приложение № 3 от Наредбата за КР. При подготовката на заявлението се използва утвърдената от министъра на околната среда и водите Методика за попълване на заявление за издаване на комплексно разрешително.

7.3 Екологична оценка (ЕО) или решение за преценка на необходимостта от ЕО на някои планове и програми¹⁸

Екологичната оценка се извършва на планове и програми, които са в процес на изготвяне и/или одобряване от централни и териториални органи на изпълнителната власт, органи на местно самоуправление и Народното събрание, когато са в областите, посочени в чл. 85, ал. 1 от ЗООС и когато очертават рамката за развитие на инвестиционни предложения по Приложения № 1 и № 2 на ЗООС.

Основната цел на екологичната оценка на планове и програми е да се подложат на оценка плановете и програмите, които е вероятно да окажат негативно въздействие върху околната среда.

При ЕО на планове и програми се вземат предвид техните цели, териториалният обхват и степента на подробност, така че да се идентифицират, опишат и оценят по подходящ начин възможните въздействия от прилагането на инвестиционните предложения, които тези планове и програми включват.

ЕО се извършва едновременно с изготвянето на плана или програма и становището по ЕО по нея се издава преди одобряването на плана или програмата чрез становище на Министъра на околната среда и водите или директорът на съответната РИОСВ. Становището и резултатите от ЕО трябва да се вземат предвид при одобряването на въпросния план или програма.

За някои видове планове и програми извършването на ЕО е задължително, а за други се изисква преценяване на необходимостта от извършването на ЕО.

Извършването на ЕО е задължително за плановете и програмите по чл. 85, ал. 1 от ЗООС, които са посочени в Приложение № 1 на Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми.

Необходимостта от ЕО се преценява за:

- планове и програми и техни изменения съгласно Приложение № 2 към Наредбата за ЕО, които очертават рамката за бъдещо развитие на инвестиционните предложения по Приложения № 1 и № 2 към чл. 81, ал. 1, т. 2 от ЗООС;
- планове и програми по Приложение № 1 на Наредбата за ЕО на местно равнище за малки територии;
- измененията на планове и програми по Приложение № 1 на Наредбата за ЕО;
- планове и програми извън Приложения № 1 и № 2 на Наредбата за ЕО, когато се предполага значително въздействие върху околната среда при прилагането им.

Министърът на околната среда и водите или директорът на съответната РИОСВ преценява с решение необходимостта от ЕО за предложен план и програма или за тяхното изменение.

---

¹⁸ Процедурата за екологичната оценка на планове и програми е регламентирана в чл. 81-91 на ЗООС и в Наредбата за условията и реда за екологична оценка на планове и програми (Наредба за ЕО)

Екологичната оценка на планове и програми завършва със становище на министъра на околната среда и водите или на директора на съответната РИОСВ.

В рамките на приоритетна ос 2 на ОПОС са идентифицирани дейности, които включват инвестиционни компоненти, попадащи в приложното поле на Приложение № 1 към чл. 92, т. 1 и Приложение № 2 към чл. 93, ал. 1, т. 1 и 2 на ЗООС. Както е известно, рамката за бъдещото развитие на инвестиционните предложения във връзка с управление на отпадъците, е очертана в общинските програми за управление на дейностите по отпадъците, които са част от общинските програми за околна среда (чл. 79 от ЗООС). Тези програми са включени в т. 5.1 на Приложение № 2 на Наредбата за ЕО и съгласно чл. 2, ал. 2, т. 1 от тази наредба подлежат на преценяване на необходимостта от извършване на ЕО. Компетентен орган по ЕО е директорът на съответната РИОСВ.

Горепосочените планове и програми не са изчерпателни и за всеки конкретен случай бенефициентът по ОПОС следва да уведоми компетентния орган по околна среда и да поиска становище относно необходимостта от провеждане на процедура по ЕО.

За преценяване на необходимостта от ЕО възложителят на програмата внася писмено искане с информация по чл. 8 от Наредбата за ЕО.

Процедурните стъпки, които трябва да бъдат следвани от бенефициента, са детайлно описани в ЗООС и Наредбата за ЕО.

ЗООС и Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми са налични на интернет страницата на МОСВ. На страницата са достъпни и образци на искане за преценяване на необходимостта от извършване на ЕО и на искане за издаване на становище по ЕО.

Кратко изложение на процедурата за ЕО на планове и програми, която се състои от следните стъпки/етапи:

- Преценяване на необходимостта от ЕО;
- Изготвяне на доклад за ЕО;
- Извършване на консултации със заинтересованите лица и лицата, които могат да бъдат засегнати от плана или програмата, в т.ч. с компетентния орган по околна среда. Организиране на обществено обсъждане когато такова се изисква;
- Отразяване на резултатите от консултациите и общественото обсъждане в доклада за ЕО;
- Конкретизиране на мерките за мониторинг и контрол на изпълнението на плана/програмата;
- Издаване на становище по ЕО от компетентния орган;

7.4 Оценка за съвместимост с целите за опазване на защитените зони, включени в мрежата НАТУРА 2000¹⁹

Оценка за съвместимост (ОС) се прилага както за планове, програми, проекти и инвестиционни предложения, които попадат изцяло или отчасти в границата на защитените

¹⁹ Виж чл.31-34а от Закона за биологичното разнообразие и Наредба за условията и процедурата за осъществяване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони

зони, така и за инвестиционни предложения извън границите на защитените зони, които попадат в обхвата на Приложения № 1 и № 2 на ЗООС.

Всяка инвестиционна дейност, която ще се изпълнява в защитена територия и в зоните, включени в НАТУРА 2000, трябва да отговаря на специфичните цели и на мерките, определени в плановете за управлението им. Инвестиционните дейности не могат да бъдат финансирани и изпълнявани в разрез с целите за опазване на природната среда и плановете за управление на защитените зони. Трябва също да се отбележи, че в процеса на изготвяне на ОС, по време на сканирането на ситуацията, трябва да се осигури и механизъм, който да показва дали предложено застрояване (или част от него) попада в рамките на НАТУРА 2000. След това процесът на изготвяне на ОС трябва да очертае основните екологични въпроси, които могат да възникнат от разположение на застрояването вътре в зоната и съответно да оцени неговото въздействие. Потенциалният бенефициент трябва да получи декларация от съответния орган, управляващ съответния район, включен в НАТУРА 2000. Тази декларация става част от документите за кандидатстване за финансиране.

ОС на плановете, програмите и инвестиционните предложения, попадащи в обхвата на ЗООС, се извършва чрез процедурата по ЕО, съответно чрез процедурата по ОВОС, по реда на ЗООС и при спазване на специалните разпоредби на Закона за биологичното разнообразие и на глава трета от Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на плановете, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони (Наредбата за ОС).

За плановете, програми и инвестиционни предложения извън обхвата на ЗООС ОС се извършва по реда на Наредбата за ОС.

Министърът на околната среда и водите е компетентен орган по ОС за плановете, програми, проекти или инвестиционни предложения, които попадат в обхвата на две или повече РИОСВ, за инвестиционни предложения, които попадат изцяло или отчасти в защитена територия по ЗЗТ, за плановете, програми и проекти, които се одобряват от централните органи на изпълнителната власт и от Народното събрание. Във всички останали случаи компетентен орган е директорът на съответната РИОСВ.

Когато компетентният орган по Наредбата за ОС прецени, че няма вероятност плановете, програмите, проектите или инвестиционните предложения да окажат значително отрицателно въздействие върху защитените зони, той издава **решение, с което ги съгласува**.

Когато прецени, че има вероятност плановете, програмите и проектите/инвестиционните предложения да окажат значително отрицателно въздействие върху съответната защитена зона, компетентният орган издава **решение да се извърши оценка за степента на въздействието им върху защитената зона**.

Компетентният орган съгласува или не съгласува плановете, програмите, проектите или инвестиционните предложения с решение по оценката за съвместимостта на план, програма, проект или инвестиционно предложение с предмета и целите на опазване на съответната защитена зона. В решението, с което съгласува се посочват и компенсиращите мерки по чл. 34 от ЗБР.

В случай, че планираният проект включва инвестиционно предложение, попадащо в обхвата на Приложения № 1 и № 2 от ЗООС, бенефициентът е длъжен да предприеме необходимите действия за извършването на ОВОС/извършването на преценка за необходимостта от ОВОС. В тези случаи ОС на инвестиционните предложения, подлежащи и на ОВОС, се извършва чрез процедурата по ОВОС по реда на ЗООС и Наредбата за ОВОС.

Когато инвестиционното предложение подлежи на задължителна ОВОС, възложителят уведомява компетентния орган по Наредбата за ОС едновременно с уведомяването по Наредбата за ОВОС. В тези случаи възложителят може да подаде едно общо уведомление.

Когато инвестиционно предложение подлежи на преценяване на необходимостта от ОВОС, възложителят уведомява компетентния орган съгласно Наредбата за ОС едновременно с уведомяването по Наредбата за ОВОС. В тези случаи възложителят може да подаде едно общо уведомление.

Както вече беше посочено по-горе за всяко инвестиционно предложение бенефициентът по ОПОС следва да уведоми компетентния орган по околна среда и да провери дали следва да се извърши преценка за необходимостта от ОВОС или ОВОС, като ще му бъдат дадени указания и по отношение на ОС.

В случаите, когато дейностите са извън обхвата на ЗООС, бенефициентът трябва да следва процедурите по Наредбата за ОС.

Процедурните стъпки, които трябва да бъдат следвани от бенефициента, в случаите когато дейностите, са извън обхвата на ЗООС, са детайлно описани в Наредбата за ОС.

ЗООС, ЗБР, Наредбата за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда, Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми и Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони са налични на интернет страницата на МОСВ.

Етапите на процедурата за оценка за съвместимост с целите за опазване на защитените зони, включени в мрежата НАТУРА 2000 са много сходни с етапите на процедурите за ОВОС и ЕО (чл.7 на Наредбата, чл.31а ЗБР):

- Информирание на компетентните органи с уведомление за намерение (чл.10 на Наредбата за ОС чл.31а ЗБР) ;
- Преглед на уведомлението за намерение (чл.11-14 на Наредбата за ОС чл.31а ЗБР);
- Оценка на възможното негативно въздействие от план/програма/инвестиционно намерение върху защитената зона (чл.15-20 на Наредбата за ОС чл.31а ЗБР);
- Оценка на степента на въздействие върху защитената зона (чл.21-23 на Наредбата за ОС чл.31а ЗБР);
- Оценка на качеството на доклада за оценка на въздействието (чл.24 на Наредбата за ОС чл.31а ЗБР);
- Консултации с обществеността (чл.25-27 на Наредбата за ОС чл.31а ЗБР);
- Издаване на решение за оценка на съвместимостта и контрол над изпълнението на решението (чл.28-29 на Наредбата за ОС чл.31а ЗБР);
- Оповестяване на решението (чл.30-31 на Наредбата за ОС чл.31а ЗБР).

Компетентни органи са същите, които са компетентни и по процедурите за ОВОС и ЕО – министъра на околната среда и водите, директора на РИОСВ.

7.5 Разрешителни по силата на Закона за водите²⁰

В случай, че планираният проект включва инвестиционно предложение, бенефициентът задължително трябва да представи **разрешително за водовземане и/или за ползване на воден обект**, издадени по реда на Закона за водите, тогава, когато същите се изискват съгласно закона.

Представянето на разрешително за водовземане и разрешително за ползване на воден обект е необходимо условие за одобряване на инвестиционния проект и за издаване на разрешение за строеж по реда на Закона за устройство на територията.

Разрешително за заустване на отпадъчни води, като вид разрешително за ползване на воден обект, се издава по реда на Закона за водите, освен в случаите, когато е предвидено издаването на комплексно разрешително по реда на ЗООС.

Съгласно чл. 52, т. 2 и т. 3 от ЗВ компетентен орган по издаване на разрешително за водовземане и/или ползване на воден обект е министърът на околната среда и водите, съответно директорът на басейновата дирекция за управление на водите.

В ОПОС има дейности по приоритетни оси 1, 2 и 3, които съдържат инфраструктурни компоненти, за които при кандидатстване с проекти ще се изискват разрешителни по ЗВ. За всеки конкретен случай бенефициентът по ОПОС следва сам да провери дали следва да има разрешителни по ЗВ.

Процедурните стъпки, които трябва да бъдат следвани от бенефициента, са детайлно описани в ЗВ.

Законът за водите е наличен на интернет страницата на МОСВ. На страницата са достъпни и образци на заявления за издаване на разрешителни за водовземане и за ползване на воден обект.

В ЗВ са регламентирани следните стъпки за издаване на разрешително за водите (включително и за заустване на отпадъчните води):

- Внасяне на заявление от кандидата за издаване на разрешително (чл.60 на ЗВ);
- Преглед на заявлението за издаване на разрешително (чл.61 на ЗВ);
- Извършване на оценка на заявлението за съответствие с други нормативни актове, планови документи, факти, права (чл.62 на ЗВ);
- Издаване на разрешително (чл.62а на ЗВ);
- Публикуване на разрешителното (чл.63 на ЗВ).

Разрешителното за заустване се издава при много строги изисквания. В случай, че не се спазват условията на разрешителното, компетентният орган може да го отмени (чл.79, ал. 3 от ЗВ).

Условията на първоначално издадено разрешително може да се променят от компетентния орган, дори и в случаите когато лицето, на което е издадено разрешителното, спазва ограниченията по него – това може да става в случаи когато характеристиките на водния обект са се променили или когато трябва да се даде предимство на обществения интерес (чл.73, ал. 1 от ЗВ).

²⁰ Виж също Наредба № 10/03.07.2001 за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води във водни обекти и определяне на индивидуални лимити за емисии за точкови източници на замърсяване

7.6 Процедура за издаване на разрешително за строеж

Тази процедура се регламентира в Глава 8 на Закона за устройство на територията. Прилагането на разрешително за строеж към формуляра за кандидатстване не е задължително изискване, но ще даде предимство на кандидата, ако го има.

ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение А

Примерно съдържание на прединвестиционно проучване

РЕЗЮМЕ

1. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ

1А НАИМЕНОВАНИЕ НА ИНВЕСТИЦИЯТА

1Б АВТОР

1В ГЛАВЕН РЪКОВОДИТЕЛ

1Г ВЪЗЛОЖИТЕЛ

1Д МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ НА ПРОЕКТА

- 1Д.1 Географско местоположение
- 1Д.2 Бенефициент на проекта
- 1Д.3 Конкретни места на разположение на проекта
- 1Д.4 Демографско положение в региона

1Е НЕОБХОДИМОСТ ОТ ИНВЕСТИЦИЯТА

- 1Е.1 Общи цели
- 1Е.2 Настоящи услуги
- 1Е.3 Бъдещо търсене

1Ж ОПИСАНИЕ НА ИНВЕСТИЦИЯТА

2. ТЕХНИЧЕСКА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ИНВЕСТИЦИЯТА

2А ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ

- 2А.1 Местоположение на обектите на инвестицията
- 2А.2 Правен анализ на терените за инвестицията
- 2А.3 Функционално и технологично описание
- 2А.4 Обща характеристика на терените за изграждане на проекта

2Б СЪЩЕСТВУВАЩО ПОЛОЖЕНИЕ С КОМУНАЛНИТЕ УСЛУГИ

2В ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ НА ПРЕДИНВЕСТИЦИОННОТО ПРОУЧВАНЕ

- 2В.1 Актуализиран анализ на мерките, включени в Генералния план
- 2В.2 Предмет на прединвестиционното проучване
- 2В.3 Приоритети на прединвестиционното проучване

2Г ИЗБОР НА ОПТИМАЛНАТА АЛТЕРНАТИВА

- 2Г.1 Въведение
- 2Г.2 Описание на алтернативите
- 2Г.3 Преценка на алтернативите
- 2Г.4 Оценка на алтернативите

2Г.5 Избор на оптималната алтернатива

2Д ОПТИМАЛНА АЛТЕРНАТИВА

- 2Д.1 Заключение на оптималната алтернатива
- 2Д.2 Техническо описание на оптималната алтернатива
  - 2Д.2.1 Технически детайли А
  - 2Д.2.2 Технически детайли Б
  - 2Д.2.3 Технически детайли ...

2Е ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ, ИНСТИТУЦИОНАЛНО УКРЕПВАНЕ И ОСВЕДОМЕНОСТ НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА

- 2Е.1** Проверка и супервизия на проекта
- 2Е.2** Обучение
- 2Е.3** Помощ за тръжните процедури за ПЧП

3. ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ И ОСНОВНИ ЕТАПИ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

4. РАЗЧЕТ ЗА РАЗХОДИТЕ НА ИНВЕСТИЦИЯТА

4А ОСНОВНИ КОМПОНЕНТИ

4Б ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ И НАДЗОР

4В РЕКЛАМА

5. ФИНАНСОВ И ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ

5А КАПИТАЛНА ИНВЕСТИЦИЯ

5Б СТРАТЕГИЯ ЗА ДОГОВОРИРАНЕ

5В ПРЕДПОЛОЖЕНИЯ ПРИ ПРЕЦЕНКАТА НА АЛТЕРНАТИВИТЕ

5Г РАЗЧЕТ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ТАРИФИТЕ

5Д РАЗЧЕТ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ОПЕРАТИВНИТЕ РАЗХОДИ

5Е РАЗЧЕТ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ПРИХОДИТЕ

5Ж АНАЛИЗ НА РАЗХОДИТЕ И ПОЛЗИТЕ

5З ПОЕТИ РИСКОВЕ

5И АНАЛИЗ НА ЧУВСТВИТЕЛНОСТТА

5Й ПОКАЗАТЕЛИ ЗА КАЧЕСТВОТО

5К ПОКАЗАТЕЛИ ЗА КОЛИЧЕСТВОТО

6. ФИНАНСИРАНЕ НА ИНВЕСТИЦИЯТА

7. ТРУДОВА СИЛА

7А ПЕРСОНАЛ ПО ВРЕМЕ НА ПЕРИОДА НА ИЗПЪЛНЕНИЕ

7Б ПЕРСОНАЛ ПО ВРЕМЕ НА ЕКСПЛОАТАЦИЯТА

8. ОДОБРЕНИЯ И УТВЪРЖДАВАНЕ

ПРИЛОЖЕНИЯ

II. ЧЕРТЕЖИ

Приложение Б

Индикативен списък с населени места с над 10 000 екв.ж.

№	Басейн	Населено място / агломерация	Реални жители брой	Е.Ж. брой
1	2	3	4	5
1	Басейн - р. Искър	гр. София	1173811	2037000
2	Басейн - р. Марица	гр. Пловдив	340638	662590
3	Черноморско крайбрежие	гр. Варна	322204	420000
4	Черноморско крайбрежие	гр. Бургас	193316	289974
5	Басейн - р. Марица	гр. Стара Загора	143989	251000
6	Басейн - р. Марица	гр.Димитровград	45918	246425
7	Дунавски градове	гр. Русе	162128	243192
8	Басейн - р. Марица	гр. Пазарджик	79476	216666
9	Басейн - р. Струма	гр. Благоевград	71361	184722
10	Басейн - р. Вит	гр. Плевен	122149	183224
11	Басейн - р. Камчия	гр. Шумен	89054	151841
12	Добруджански реки и дерета	гр. Добрич	100379	150569
13	Басейн - р. Марица	гр.Хасково	80870	130000
14	Басейн - р. Струма	гр. Перник	86133	129200
15	Басейн - р. Тунджа	гр. Ямбол	82924	124386
16	Басейн - р. Огоста	гр. Монтана	49368	120345
17	Басейн - р. Тунджа	гр. Сливен	100695	106000
18	Басейн - р. Огоста	гр. Враца	69423	104135
19	Басейн - р. Янтра	гр. Г. Оряховица - гр. Лясковец - гр. Долна Оряховица	44904	102535
20	Басейн - р. Янтра	гр.Габрово	67350	101025
21	Басейн - р. Янтра	гр. Велико Търново	66998	95000
22	Черноморско крайбрежие	кв. "Меден рудник" – Бургас	56849	90000
23	Дунавски градове	гр. Видин	57614	86421
24	Басейн - р. Осъм	гр.Ловеч	44262	85667
25	Басейн - р. Тунджа	гр. Казанлък	54021	80000
26	Басейн - р. Марица	гр. Асеновград	52116	78174
27	Басейн - р. Струма	гр. Кюстендил	50243	75365
28	Черноморско крайбрежие	гр. Балчик	12629	70000
29	Басейн - р. Арда	гр. Смолян	33153	69500
30	Басейн - р. Арда	гр. Кърджали	45729	68594
31	Черноморско крайбрежие	гр. Равда – гр. Сл. бряг - Несебър	10357	65000
32	Дунавски градове	гр. Силистра	42153	63230
33	Басейн - р. Камчия	гр. Търговище	40775	62460
34	Басейн - р. Русенски Лом	гр. Разград	39036	60000
35	Басейн - р. Искър	гр. Самоков	27664	58500
36	Басейн - р. Струма	гр. Дупница	38323	57485

37	Басейн - р. Янтра	гр. Севлиево	24918	53333
38	Басейн - р. Искър	к.к.Кремиковци	16232	48696
39	Черноморско крайбрежие	кв. Аспарухово- Варна	23771	48406
40	Дунавски градове	гр.Свищов	30591	45887
41	Басейн - р. Струма	гр. Петрич	29785	44678
42	Дунавски градове	гр. Лом	27897	41846
43	Басейн - р. Струма	гр. Сандански	26695	40043
44	Басейн - р. Марица	гр. Карлово	25715	38573
45	Басейн - р. Марица	гр. Нова Загора	25453	38180
46	Басейн - р. Русенски Лом	гр. Попово	18067	37717
47	Басейн - р. Марица	гр. Велинград	25009	37514
48	Добруджански реки и дерета	гр. Дулово	7018	35000
49	Басейн - р. Осъм	гр.Троян	23623	32570
50	Басейн - р. Искър	гр. Ботевград	21653	32480
51	Черноморско крайбрежие	гр. Айтос	21428	32142
52	Басейн - р. Тунджа	гр. Карнобат	20712	31068
53	Басейн - р. Места	гр. Г. Делчев	20533	30800
54	Басейн - р. Марица	гр.Харманли	20130	30195
55	Добруджански реки и дерета	гр. Исперих	10040	30000
56	Черноморско крайбрежие	гр. Созопол	4371	30000
57	Басейн - р. Марица	гр. Пещера	19646	29469
58	Басейн - р. Марица	гр.Свиленград	19093	28640
59	Басейн - р. Марица	гр. Чирпан	18265	27398
60	Черноморско крайбрежие	гр. Царево	5956	25000
61	Басейн - р. Марица	гр. Панагюрище	20178	25000
62	Черноморско крайбрежие	гр. Приморско – гр. Китен	3323	25000
63	Басейн - р. Марица	гр. Раковски	16447	24671
64	Басейн - р. Искър	гр.Червен бряг	16093	24140
65	Басейн - р. Струма	гр. Радомир	15835	23753
66	Басейн - р. Огоста	гр. Берковица	15704	23556
67	Басейн - р. Марица	гр. Първомай	15523	23285
68	Дунавски градове	гр. Козлодуй	15004	22506
69	Басейн - р. Марица	гр. Раднево	14538	21807
70	Басейн - р. Провадийска и Девненска	гр. Провадия	14361	21542
71	Басейн - р. Места	гр. Разлог	12809	20926
72	Басейн - р. Огоста	гр. Бяла Слатина	13923	20885
73	Басейн - р. Марица	гр. Ихтиман	13711	20567
74	Черноморско крайбрежие	гр. Поморие	13710	20565

75	Басейн - р. Провадийска и Девненска	гр. Нови Пазар	13602	20403
76	Басейн - р. Искър	гр. Нови Искър	13445	20168
77	Басейн - р. Янтра	гр. Павликени	13014	19521
78	Басейн - р. Искър	гр.Кнежа	12845	19268
79	Басейн - р. Марица	гр. Стамболийски	12670	19005
80	Басейн - р. Искър	гр. Мездра	12514	18771
81	Басейн - р. Тунджа	гр. Елхово	12418	18627
82	Басейн - р. Искър	гр. Костинброд	12220	18330
83	Басейн - р. Осъм	гр.Левски	12214	18321
84	Черноморско крайбрежие	гр. Каварна	11588	17382
85	Басейн - р. Вит	гр. Тетевен	11587	17381
86	Басейн - р. Искър	гр. Етрополе	11475	17213
87	Басейн - р. Янтра	гр. Трявна	11277	16916
88	Дунавски градове	гр. Тутракан	10372	15558
89	Басейн - р. Янтра	гр. Бяла	10117	15176
90	Басейн - р. Искър	гр.Луковит	10103	15155
91	Дунавски градове	гр.Белене	10022	15033
92	Черноморско крайбрежие	гр. Бяла - гр. Обзор	4086	15000
93	Басейн - р. Камчия	гр. Велики Преслав - българско финансиране	9347	15000
94	Черноморско крайбрежие	гр. Средец	9764	14646
95	Басейн - р. Арда	гр. Златоград	7965	14000
96	Черноморско крайбрежие	гр. Ахтопол - българско финансиране	1203	14000
97	Черноморско крайбрежие	к. к. "Златни пясъци"		14000
98	Басейн - р. Марица	гр. Сопот	9982	13975
99	Басейн - р. Марица	гр. Костенец	9970	13958
100	Черноморско крайбрежие	к. к. "Албена"		13500
101	Басейн - р. Провадийска и Девненска	гр. Девня	8799	13199
102	Басейн - р. Марица	гр. Гълъбово	9266	12972
103	Басейн - р. Марица	гр. Хисаря	8544	12816
104	Басейн - р. Марица	гр. Септември	9084	12718
105	Добруджански реки и дерета	гр. Ген. Тошево	8159	12239
106	Басейн - р. Провадийска и Девненска	гр. Белослав	8099	12149
107	Басейн - р. Места	гр. Банско	9325	12123
108	Басейн - р. Янтра	гр. Омуртаг	8783	11418

109	Басейн - р. Янтра	гр.Дряново	8743	11366
110	Басейн - р. Марица	гр. Кричим	8616	11201
111	Басейн - р. Искър	гр. Своге	8609	11192
112	Басейн - р. Марица	гр. Ракитово	8538	11099
113	Басейн - р. Искър	гр. Баня	8530	11089
114	Черноморско крайбрежие	к. к. "Камчия"		11000
115	Добруджански реки и дерета	гр. Тервел	7328	10992
116	Басейн - р. Марица	гр. Пирдоп	8431	10960
117	Добруджански реки и дерета	гр. Кубрат	9116	10939
118	Басейн - р. Огоста	гр. Вършец	7271	10907
119	Басейн - р. Марица	гр.Любимец	8278	10761
120	Басейн - р. Камчия	гр. Долни чифлик	6965	10448
121	Басейн - р. Янтра	гр. Стражица	5309	10000
	121		5205365	8979939

Приложение В

Индикативен списък с населени места от 2 000 до 10 000 е.ж.

№	Басейн	Населено място / агломерации	Реални жители брой	Е.Ж. брой
1	3	4	5	6
1	Басейн - р. Арда	гр. Рудозем	4254	9767
2	Басейн - р. Арда	гр. Мадан	6608	9750
3	Басейн - р. Искър	гр. Сливница	7992	9590
4	Басейн - р. Арда	гр. Момчилград	7932	9518
5	Басейн - р. Марица	гр. Симеоновград	7818	9382
6	Дунавски градове	с. Айдемир	7713	9256
7	Басейн - р. Марица	гр. Девин	7572	9086
8	Басейн - р. Струма	гр. СIMITЛИ	7179	8615
9	Басейн - р. Струма	гр. Бобов дол	6977	8372
10	Басейн - р. Камчия	гр. Котел	6924	8309
11	Басейн - р. Камчия	гр. Дългопол	5445	8168
12	Басейн - р. Тунджа	гр. Тополовград	6622	7946
13	Басейн - р. Янтра	гр. Елена	6490	7788
14	Басейн - р. Марица	гр. Съединение	6477	7772
15	Басейн - р. Места	с. Якоруда	6230	7476
16	Басейн - р. Тунджа	гр. Стралджа	6226	7471
17	Дунавски градове	гр. Оряхово	6217	7460
18	Басейн - р. Тунджа	гр. Твърдица	6001	7201
19	Басейн - р. Искър	гр. Правец	4773	7160
20	Басейн - р. Марица	с. Куклен	5926	7111
21	Дунавски градове	гр. Белоградчик	5838	7006
22	Басейн - р. Марица	к.к. "Пампорово"		7000
23	Басейн - р. Марица	гр. Златица	5797	6956
24	Басейн - р. Искър	с. Лозен	5751	6901
25	Басейн - р. Марица	гр. Чепеларе	5667	6800
26	Басейн - р. Камчия	гр. Смядово	4493	6740
27	Басейн - р. Марица	гр. Перушица	5467	6560
28	Дунавски градове	с. Калипетрово	5406	6487
29	Басейн - р. Вит	гр. Долни Дъбник	5258	6310
30	Басейн - р. Арда	гр. Крумовград	5215	6258
31	Басейн - р. Янтра	гр. Полски тръмбеж	5185	6222
32	Басейн - р. Искър	гр. Божурище	5163	6196
33	Басейн - р. Арда	гр. Неделино	5159	6191
34	Черноморско крайбрежие	гр. Камено	5149	6179
35	Басейн - р. Искър	гр. Койнаре	5132	6158
36	Басейн - р. Вит	гр. Тръстеник	5131	6157
37	Басейн - р. Русенски Лом	гр. Ветово	5091	6109
38	Басейн - р. Марица	с. Мало Конаре	5039	6047
39	Дунавски градове	гр. Годеч	5029	6035
40	Черноморско крайбрежие	гр. Шабла	4002	6003
41	Басейн - р. Искър	к.к. "Боровец" - Яйцето		6000
42	Басейн - р. Искър	гара Елин Пелин	3930	6000
43	Басейн - р. Марица	с. Цалапица	4871	5845
44	Басейн - р. Осъм	гр. Славяново	4863	5836
45	Басейн - р. Марица	гр. Брацигово	4839	5807
46	Басейн - р. Провадийска	гр. Суворово	4812	5774

	и Девненска			
47	Дунавски градове	гр. Вълчедръм	4812	5774
48	Басейн - р. Марица	гр. Долна баня	4805	5766
49	Басейн - р. Марица	гр. Стрелча	4799	5759
50	Дунавски градове	гр. Две могили	4735	5682
51	Дунавски градове	с. Селановци	4676	5611
52	Басейн - р. Марица	с. Драгиново	4674	5609
53	Добруджански реки и дерета	гр. Вълчи дол	3716	5574
54	Басейн - р. Марица	гр. Белово	4590	5508
55	Дунавски градове	гр.Никопол	4526	5431
56	Басейн - р. Искър	с. Казичене	4503	5404
57	Басейн - р. Струма	гр. Сапарева баня	4433	5320
58	Басейн - р. Янтра	гр.Дебелец	4432	5318
59	Басейн - р. Арда	гр. Ивайловград	4423	5308
60	Басейн - р. Марица	с. Белозем	4403	5284
61	Басейн - р. Марица	с. Костандово	4368	5242
62	Басейн - р. Струма	гр. Брезник	4361	5233
63	Басейн - р. Камчия	с. Градец	4258	5110
64	Басейн - р. Русенски Лом	гр. Цар Калоян	4224	5069
65	Черноморско крайбрежие	к. к. "Русалка"		5000
66	Черноморско крайбрежие	к. к. "Св. Константин и Елена"		5000
67	Черноморско крайбрежие	к. к. "Дружба II"		5000
68	Черноморско крайбрежие	кв. "Чайка" - Варна		5000
69	Черноморско крайбрежие	к. к. "Елените"		5000
70	Черноморско крайбрежие	к. к. "Дюнците"		5000
71	Черноморско крайбрежие	с. Лозенец - Социален отдих		5000
72	Басейн - р. Марица	гр. Батак	4164	4997
73	Басейн - р. Искър	гр. Искър	4149	4979
74	Дунавски градове	с. Мартен	4144	4973
75	Басейн - р. Марица	с. Труд	4098	4918
76	Басейн - р. Огоста	гр. Мизия	4085	4902
77	Дунавски градове	гр. Кула	4038	4846
78	Басейн - р. Марица	с. Брестовица	3981	4777
79	Черноморско крайбрежие	с. Игнатиево	3980	4776
80	Дунавски градове	с. Глоджево	3977	4772
81	Басейн - р. Осъм	гр. Летница	3955	4746
82	Басейн - р. Марица	с. Розино	3946	4735
83	Басейн - р. Марица	с. Баня	3934	4721
84	Басейн - р. Марица	с. Ветрен	3904	4685
85	Басейн - р. Вит	гр.Гулянци	3884	4661
86	Басейн - р. Тунджа	гр. Павел баня	3097	4646
87	Басейн - р. Огоста	гр. Криводол	3858	4630
88	Басейн - р. Струма	гр.Кресна	3857	4628
89	Басейн - р. Тунджа	гр. Шивачево	3857	4628
90	Басейн - р. Искър	с. Врачеш	3823	4588
91	Басейн - р. Марица	с. Първенец	3800	4560
92	Басейн - р. Тунджа	гр. Калофер	3782	4538
93	Дунавски градове	гр. Драгоман	3742	4490
94	Басейн - р. Арда	гр. Ардино	3729	4475
95	Басейн - р. Тунджа	гр. Сунгуларе	3717	4460
96	Басейн - р. Провадийска	гр. Каспичан	3716	4459

	и Девненска			
97	Басейн - р. Янтра	гр. Априлци	3699	4439
98	Басейн - р. Камчия	гр. Върбица	3689	4427
99	Басейн - р. Тунджа	гр. Мъглиж	3684	4421
100	Басейн - р. Тунджа	с. Крън	3659	4391
101	Басейн - р. Места	с. Сърница	3654	4385
102	Басейн - р. Вит	гр. Долна Митрополия	3618	4342
103	Басейн - р. Искър	с. Владая	3586	4303
104	Дунавски градове	гр. Завет	3586	4303
105	Басейн - р. Искър	гр. Роман	3565	4278
106	Черноморско крайбрежие	с. Рудник	3518	4222
107	Басейн - р. Искър	с. Трудовец	3506	4207
108	Басейн - р. Камчия	гр. Лозница	2769	4154
109	Басейн - р. Марица	с. Крумово	3457	4148
110	Басейн - р. Марица	с. Стряма	3437	4124
111	Басейн - р. Искър	с. Бистрица	3407	4088
112	Дунавски градове	с. Николово	3374	4049
113	Дунавски градове	с. Сливо поле	3372	4046
114	Басейн - р. Места	гр. Белица	3368	4042
115	Басейн - р. Огоста	с. Бутан	3357	4028
116	Басейн - р. Места	с. Брезница	3354	4025
117	Басейн - р. Вит	с. Буковлък	3346	4015
118	Басейн - р. Струма	с. Първомай	3336	4003
119	Черноморско крайбрежие	Варвара	229	4000
120	Черноморско крайбрежие	Синеморец	270	4000
121	Басейн - р. Искър	к.к. "Боровец" хотел "Рила"		4000
122	Басейн - р. Марица	с. Ягодово	3314	3977
123	Басейн - р. Янтра	с. Първомайци	3279	3935
124	Басейн - р. Марица	с. Ивайло	3240	3888
125	Басейн - р. Русенски Лом	гр. Опака	3184	3821
126	Басейн - р. Огоста	с. Гложене	3181	3817
127	Басейн - р. Вит	гр. Угърчин	3175	3810
128	Басейн - р. Вит	гр. Ябланица	3153	3784
129	Дунавски градове	с. Дунавци	3148	3778
130	Дунавски градове	с. Брегово	3125	3750
131	Басейн - р. Марица	с. Маноле	3101	3721
132	Басейн - р. Струма	гр. Рила	3088	3706
133	Басейн - р. Марица	с. Рогош	3078	3694
134	Басейн - р. Тунджа	гр. Гурково	3069	3683
135	Басейн - р. Марица	с. Дорково	3068	3682
136	Дунавски градове	с. Дянково	3063	3676
137	Черноморско крайбрежие	с. Тополи	3057	3668
138	Басейн - р. Марица	с. Йоаким Груево	3055	3666
139	Басейн - р. Места	с. Кочан	3053	3664
140	Дунавски градове	с. Брестовене	3046	3655
141	Басейн - р. Тунджа	гр. Николаево	3032	3638
142	Басейн - р. Марица	с. Тополово	3013	3616
143	Басейн - р. Места	с. Добринище	3013	3616
144	Басейн - р. Янтра	с. Драганово	2974	3569
145	Басейн - р. Марица	с. Алеко Константиново	2960	3552
146	Басейн - р. Места	гр. Хаджидимово	2960	3552
147	Черноморско крайбрежие	гр. Малко Търново	2958	3550
148	Басейн - р. Искър	гр. Бухово	2945	3534

149	Басейн - р. Тунджа	с. Ягода	2939	3527
150	Дунавски градове	с. Смирненски	2927	3512
151	Басейн - р. Марица	гр. Лъки	2912	3494
152	Басейн - р. Тунджа	с. Тополчане	2912	3494
153	Басейн - р. Марица	с. Куртово конаре	2911	3493
154	Басейн - р. Огоста	с. Търнава	2899	3479
155	Басейн - р. Камчия	с. Ябланово	2890	3468
156	Басейн - р. Арда	гр. Джебел	2888	3466
157	Басейн - р. Янтра	гр.Бяла черква	2879	3455
158	Басейн - р. Тунджа	с. Копринка	2868	3442
159	Басейн - р. Вит	с.Садовец	2861	3433
160	Басейн - р. Марица	с. Градина	2845	3414
161	Дунавски градове	с. Брест	2845	3414
162	Басейн - р. Искър	с.Гиген	2844	3413
163	Басейн - р. Места	с. Баня	2828	3394
164	Басейн - р. Русенски Лом	с. Щръклево	2807	3368
165	Дунавски градове	гр. Трън	2799	3359
166	Басейн - р. Марица	с. Болярци	2795	3354
167	Басейн - р. Струма	гр. Кочериново	2793	3352
168	Басейн - р. Огоста	с. Борован	2772	3326
169	Басейн - р. Арда	с. Старцево	2771	3325
170	Басейн - р. Места	гр. Доспат	2768	3322
171	Басейн - р. Струма	гр. Земен	2203	3305
172	Басейн - р. Марица	с. Борино	2753	3304
173	Басейн - р. Камчия	с. Старо Оряхово	2728	3274
174	Басейн - р. Тунджа	с. Желю войвода	2724	3269
175	Басейн - р. Янтра	гр. Златарица	2710	3252
176	Басейн - р. Искър	с. Волюяк	2709	3251
177	Басейн - р. Тунджа	с. Енина	2691	3229
178	Басейн - р. Вит	с.Ясен	2687	3224
179	Басейн - р. Марица	с. Катунца	2678	3214
180	Басейн - р. Марица	гр. Копривщица	2675	3210
181	Басейн - р. Марица	с. Огняново	2666	3199
182	Дунавски градове	с. Арчар	2658	3190
183	Басейн - р. Струма	гр. Батановци	2656	3187
184	Басейн - р. Вит	с. Дерманци	2642	3170
185	Басейн - р. Марица	с. Главиница	2629	3155
186	Басейн - р. Марица	гр. Садово	2628	3154
187	Басейн - р. Осъм	с.Обнова	2627	3152
188	Дунавски градове	гр. Борово	2627	3152
189	Басейн - р. Марица	с. Браниполе	2623	3148
190	Басейн - р. Места	с.Рибново	2601	3121
191	Басейн - р. Русенски Лом	с. Раковски	2579	3095
192	Басейн - р. Янтра	гр.Килифарево	2570	3084
193	Басейн - р. Места	с.Вълкосел	2554	3065
194	Басейн - р. Марица	с. Ново село	2552	3062
195	Басейн - р. Марица	с. Калековец	2546	3055
196	Басейн - р. Русенски Лом	с. Ясеновец	2546	3055
197	Дунавски градове	с. Тетово	2543	3052
198	Басейн - р. Янтра	гр. Сухиндол	2523	3028
199	Басейн - р. Тунджа	с. Бузовград	2521	3025
200	Басейн - р. Марица	с. Калояново	2509	3011
201	Басейн - р. Янтра	с.Ресен	2503	3004

202	Басейн - р. Струма	с. Ковачевци		3000
203	Басейн - р. Марица	с. Попинци	2494	2993
204	Дунавски градове	с. Медковец	2490	2988
205	Басейн - р. Искър	с. Чепинци	2469	2963
206	Басейн - р. Огоста	с. Галиче	2460	2952
207	Басейн - р. Марица	с. Варвара	2449	2939
208	Басейн - р. Вит	с.Галата	2447	2936
209	Басейн - р. Марица	с. Ковачево	2446	2935
210	Басейн - р. Марица	с. Черногорово	2446	2935
211	Басейн - р. Огоста	с. Хърлец	2436	2923
212	Басейн - р. Огоста	с. Малорад	2430	2916
213	Дунавски градове	с. Острово	2430	2916
214	Басейн - р. Камчия	с. Цонево	2427	2912
215	Басейн - р. Камчия	с. Гроздьово	2426	2911
216	Басейн - р. Осъм	с.Орешак	2423	2908
217	Черноморско крайбрежие	с. Оброчище	2413	2896
218	Басейн - р. Янтра	с. Поликрайище	2409	2891
219	Дунавски градове	с. Якимово	2408	2890
220	Басейн - р. Струма	с. Крупник	2404	2885
221	Басейн - р. Искър	с. Нови хан	2402	2882
222	Басейн - р. Осъм	гр.Пордим	2399	2879
223	Басейн - р. Искър	с. Искрец	2393	2872
224	Басейн - р. Огоста	гр. Чипровци	2391	2869
225	Дунавски градове	с. Черник	2388	2866
226	Басейн - р. Искър	с. Бреница	2381	2857
227	Басейн - р. Огоста	с. Лехчево	2373	2848
228	Басейн - р. Янтра	с. Джулюница	2373	2848
229	Басейн - р. Искър	с. Долни Луковит	2372	2846
230	Басейн - р. Марица	с. Устина	2370	2844
231	Черноморско крайбрежие	с. Черно море	2368	2842
232	Басейн - р. Места	с.Сатовча	2360	2832
233	Басейн - р. Места	с. Мусомища	2344	2813
234	Басейн - р. Вит	с. Милковица	2340	2808
235	Басейн - р. Осъм	с. Александрово	2336	2803
236	Басейн - р. Искър	с. Герман	2306	2767
237	Басейн - р. Марица	с. Дълго поле	2296	2755
238	Басейн - р. Искър	с. Вакарел	2295	2754
239	Басейн - р. Марица	с. Царацово	2294	2753
240	Басейн - р. Искър	с. Ставерци	2292	2750
241	Басейн - р. Янтра	гр. Плачковци	2291	2749
242	Басейн - р. Струма	с. Яхиново	2284	2741
243	Черноморско крайбрежие	с. Ахелой	2279	2735
244	Басейн - р. Искър	с. Световрачене	2277	2732
245	Басейн - р. Марица	с. Марково	2276	2731
246	Басейн - р. Марица	с. Звъничево	2270	2724
247	Басейн - р. Марица	с. Синитово	2267	2720
248	Басейн - р. Струма	с. Крайници	2264	2717
249	Басейн - р. Искър	с. Петърч	2257	2708
250	Басейн - р. Огоста	с. Крушовица	2246	2695
251	Басейн - р. Места	с.Дебрен	2245	2694
252	Басейн - р. Марица	с. Скутаре	2244	2693
253	Басейн - р. Струма	с. Микрево	2242	2690
254	Басейн - р. Марица	с. Чешнегирово	2232	2678

255	Басейн - р. Тунджа	гр. Кермен	2231	2677
256	Басейн - р. Марица	с. Братаница	2219	2663
257	Басейн - р. Марица	гр.Меричлери	2209	2651
258	Дунавски градове	с. Пиргово	2209	2651
259	Басейн - р. Вит	с.Крушовица	2208	2650
260	Басейн - р. Русенски Лом	с. Езерче	2208	2650
261	Басейн - р. Места	с.Крайще	2203	2644
262	Басейн - р. Марица	с. Обручище	2190	2628
263	Басейн - р. Тунджа	с. Крушаре	2186	2623
264	Басейн - р. Вит	с.Горна Митрополия	2175	2610
265	Басейн - р. Марица	с. Нова махала	2171	2605
266	Басейн - р. Огоста	с. Попица	2168	2602
267	Дунавски градове	с. Беловец	2165	2598
268	Басейн - р. Струма	с. Коларово	2163	2596
269	Дунавски градове	с. Ореш	2156	2587
270	Дунавски градове	гр. Алфатар	2152	2582
271	Басейн - р. Арда	с. Чепинци	2144	2573
272	Дунавски градове	с. Грамада	2136	2563
273	Басейн - р. Марица	с. Граф Игнатиево	2130	2556
274	Басейн - р. Огоста	с. Хайредин	2130	2556
275	Дунавски градове	с. Овча могила	2129	2555
276	Басейн - р. Искър	с. Зверино	2128	2554
277	Черноморско крайбрежие	гр. Българово	2128	2554
278	Басейн - р. Струма	с. Драгичево	2115	2538
279	Басейн - р. Тунджа	с. Самуилово	2112	2534
280	Басейн - р. Марица	с. Мокрище	2106	2527
281	Добруджански реки и дерета	с. Тодор Икономово	2100	2520
282	Басейн - р. Марица	гр. Брезово	2098	2518
283	Дунавски градове	с. Ряхово	2086	2503
284	Басейн - р. Марица	с. Чалъкови	2082	2498
285	Добруджански реки и дерета	с. Ясенково	2082	2498
286	Басейн - р. Огоста	гр. Бойчиновци	2080	2496
287	Басейн - р. Места	с.Слащен	2078	2494
288	Басейн - р. Марица	с. Семчиново	2077	2492
289	Басейн - р. Струма	с. Дивотино	2073	2488
290	Басейн - р. Камчия	с. Руен	2069	2483
291	Дунавски градове	с. Главиница	2066	2479
292	Басейн - р. Марица	с. Кортен	2054	2465
293	Басейн - р. Янтра	с. Ценово	2048	2458
294	Басейн - р. Струма	с. Студена	2047	2456
295	Дунавски градове	с. Нова Черна	2044	2453
296	Черноморско крайбрежие	с. Черноморец	2044	2453
297	Басейн - р. Русенски Лом	с. Гецово	2043	2452
298	Дунавски градове	с. Остров	2040	2448
299	Басейн - р. Марица	с. Войводиново	2034	2441
300	Басейн - р. Русенски Лом	с. Стражец	2032	2438
301	Басейн - р. Вит	с.Горни Дъбник	2025	2430
302	Басейн - р. Янтра	с.Самоводене	2024	2429
303	Басейн - р. Искър	с. Литаково	2015	2418
304	Басейн - р. Арда	с. Чорбаджийско	2012	2414
305	Басейн - р. Тунджа	с. Зимница	2011	2413

306	Басейн - р. Тунджа	с. Тенево	2009	2411
307	Басейн - р. Тунджа	с. Шейново	2006	2407
308	Басейн - р. Марица	с. Исперихово	2005	2406
309	Дунавски градове	с. Сребърна	866	1039
	309		972579	1246412

Приложение Г

Списък с общини, попадащи в градски агломерационни зони

1.	Асеновград
2.	Благоевград
3.	Бургас
4.	Варна
5.	Велико Търново
6.	Видин
7.	Враца
8.	Габрово
9.	Горна Оряховица
10.	Димитровград
11.	Добрич – град
12.	Душница
13.	Казанлък
14.	Кърджали
15.	Кюстендил
16.	Ловеч
17.	Монтана
16.	Ловеч
18.	Пазарджик
19.	Перник
20.	Плевен
21.	Пловдив
22.	Разград
23.	Русе
24.	Свищов
25.	Силистра
26.	Сливен
27.	Смолян
28.	Стара Загора
29.	Столична
30.	Търговище
31.	Хасково
32.	Шумен
33.	Ямбол